

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DLXXVII. ad annum DXC.

Parisiis, 1644

Concilivm Toletanvm III. Svb Pelagio II. Anno Domini DXXCIX. Celebratvm,
In quo Gothi in Hispania abiurata Arianae haereseos perfidia orthodoxam
fidem profitentur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15221

PELAGIVS C. TOLETANVM III. MAVRICIVS IMPERATOR.
P. II. RECCAREDV REX HISP. IOI

ANNO CHRISTI
588. *quodque illius de orta inter utrumque antiflitem controuersia iudicium fuerit, apud Gregorium Turonensem legere est lib. v i. historiæ cap. xxxviii. Theodosius, inquit, Ruthenorum episcopus obiit, & Innocentius Gabalitanorum comes eligitur ad episcopatum, opitulante Brunichilde regina. Sed assumpto episcopatu, confessim Vrsicinum Cadurcinæ vrbis episcopum laceſſere cœpit, dicens, quia dioceſſes Ruthenæ ecclesiæ debitas retineret. Vnde factum est, ut diuturna intentione gliscente, post aliquot annos coniunctus metropolitanus cum suis prouincialibus apud urbem Aruernam residens iudicium emanaret, ſcilicet ut parochias, quas nunquam Ruthena ecclesia tenuiſſe recolebatur, recipere, quod ita factum est. Et capite ſequenti. Remigius Biturigum episcopus obiit. Post hæc Sulpitius in ipſa urbe ad ſacerdotium Guntheramno rege fauente p̄aeligitur. Hic Synodum illam, cuius ſupra meminimus, pro parochiis Cadurcinis fieri commonuit.*

ANNO CHRISTI
589. CONCILIVM TOLETANVM III.

S V B P E L A G I O II.

ANNO DOMINI DXXCIX. CELEBRATVM,
In quo Gothi in Hispania abiurata Arianæ hæreſeos perfidia orthodoxam fidem profitentur.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, anno quarto regnante gloriosissimo domino Reccaredo rege, die octauo Iduum Maiarum, æra DCXXVII. hæc sancta Synodus habita est in ciuitate regia Toletana ab episcopis totius Hispaniæ, vel Galliæ, qui infra scripti ſunt.

Cum pro fidei ſuæ ſinceritate idem gloriosissimus princeps * omnis regiminis ſui pontifices in vnum conuenire mandasset, ut tam de eius conuerſione, quam de gentis Gothicæ innouatione in Domino exultarent, & diuina dignationi pro tanto munere gratias agerent, sanctissimus idem princeps ſic venerandum Concilium alloquitur, dicens :

Non incognitum reor eſſe vobis, reuerendissimi ſacerdotes, quod propter instaurandam disciplinæ ecclesiastica formam ad noſtræ vos ſerenitatis præſentiam deuoca-

Legendum
Gallia non
Gallicia vt
in quibus
dam, quia
Gallia Na-
bonensis in
regno Go-
thorum co-
tinebatur.

N iiij

uerim. Et quia decursis retro temporibus hæresis immi-
nens, in tota ecclesia catholica agere synodica negotia de-
negauit; Deus, cui placuit per nos eiusdem hæresis obi-
cem depellere, admonuit instituta de more ecclesiastica
reparare. Ergo sit vobis iucunditatis, sit gaudii, quod mos
canonicus prospectu Dei, per nostram gloriam, ad pater-
nos reducitur terminos. Prius tamen admoneo pariter, &
exhortor, ieuniis vos & vigiliis atque orationibus ope-
ram dare; vt ordo canonicus, quem a sacerdotalibus sen-
sibus detraxerat longa ac diutina obliuio, * quo ætas no-
stra se nescire fatetur, diuino vobis rursus dono patefiant.
Adhæc autem gratias Deo agentes & religiosissimo prin-
cipi vniuerso Concilio in laudibus acclamante, triduanū
est exinde prædicatum ieunium. Sed cum die octauo
Iduum Maiarum in vnum agmen Dei sacerdotes adefsent,
& oratione præmissa vnuſquisque sacerdotū competenti
loco reſedisſet; ecce in medio illorum adfuit serenissimus
princeps, ſequē cum Dei sacerdotibus orationi commu-
nicans, diuino deinceps flamme plenus, ſic ad loquendum
exofſus eſt, dicens: Non credimus veftrā latere sancti-
tatem, quanto tempore in errore Arianorum laboraſſet
Hispania, & non multos poſt deceſſum genitoris nostri
dies quibus nos veftra beatitudine fidei sanctæ catholicæ
cognouit eſſe sociatos, credimus generaliter magnum, &
æternum gaudium habuiſſe. Et ideo, venerandi patres, ad
hanc vos peragendam congregari iuſſimus Synodum, vt
de omnibus nuper aduenientibus ad Christum, ipſi æter-
nas Deo gratias deferatis. Quidquid vero verbiſ apud fa-
cerdotium veftrum nobis agendum erat de fide atque ſpe
noſtra, quæ gerimus in hunc tomum conſcripta atque
allegata * notescimus. Relegatur enim in medio veftri, &
iudicio synodali examinatus, per omne ſuccelluum tem-
pus gloria noſtra eiusdem fidei testimonio decorata clare-
ſcat. Suscepitus eſt autem ab omnibus Dei sacerdotibus,
offerente rege, ſacrosanctæ fidei tomus, & pronuntianti
notario clara voce recenſitus eſt ita:

Quamuis Dominus Deus omnipotens pro utilitatibus
populorum, regni nos culmen ſubire tribuerit, & mode-
ramen gentium non paucarum regiæ noſtræ curæ com-
miferit, meminimus tamen nos mortalium conditione

* que, al.
quem, al.
quaque

* notaſi-
cimus.

ANNO CHRISTI
1589. constringi, nec posse felicitatem futuræ beatitudinis ali-
ter promerer, nisi nos cultui veræ fidei deputemus, &
conditori nostro saltim confessione, qua dignus ipse est,
placeamus. Pro qua re quanto subditorum gloria regali-
* extollimur,
* excellimus, tanto prouidi esse debemus in his, quæ ad
Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus a Deo
nobis creditis consulere. Ceterum, quid pro tantis bene-
ficiorum collationibus omnipotentiæ diuinæ valemus tri-
buere, quando omnia ipsius* sunt, nisi vt in eum tota de-
uetione credamus? Quemadmodum per scripturas sa-
cras seipsum intelligi voluit, & credi præcepit, id est, vt
confiteamur esse Patrem, qui genuerit ex sua substantia
Filium sibi coæqualem & coæternum; non tamen vt ipse
idem sit * natus, & genitor; sed persona alius sit Pater,
qui genuit, alius sit Filius, qui fuerit generatus; vnius ta-
men vterque substantiæ* diuinitate subsistat. Pater ex quo
sit Filius, ipse vero ex nullo sitalio; Filius qui habeat Pa-
trem, sed sine initio, & sine diminutione, in ea, qua Patri
coæqualis, & coæternus est, diuinitate subsistat. Spiritus
æque sanctus confitendus a nobis, & prædicandus est a
Patre & a Filio procedere, & cum Patre & Filio vnius
esse substantiæ, tertiam vero in trinitate Spiritus sancti es-
se personam, qui tamen communem habeat cum Patre &
Filio diuinitatis essentiam. Hæc enim sancta trinitas vnuis
est Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, cuius boni-
tate* omnis licet bona sit condita* creatura, per assump-
tionem tamen a Filio humani habitus formam, a damnata
progenie reformamur ad beatitudinem pristinam. Sed sic
ut veræ salutis indicium est, trinitatem in unitate, & uni-
tatem in trinitate sentire, ita erit consummatio iustitiae, si
eamdem fidem intra vniuersalem ecclesiam teneamus, &
* aposto-
licam uni-
tatem in
* natura,
* hominis
* natura,
* aposto-
licam uni-
tatem in
* constan-
ter
* heretici
* propriæ
niteren-
tar per-
fidia.

* excellimus, tanto prouidi esse debemus in his, quæ ad
Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus a Deo
nobis creditis consulere. Ceterum, quid pro tantis bene-
ficiorum collationibus omnipotentiæ diuinæ valemus tri-
buere, quando omnia ipsius* sunt, nisi vt in eum tota de-
uetione credamus? Quemadmodum per scripturas sa-
cras seipsum intelligi voluit, & credi præcepit, id est, vt
confiteamur esse Patrem, qui genuerit ex sua substantia
Filium sibi coæqualem & coæternum; non tamen vt ipse
idem sit * natus, & genitor; sed persona alius sit Pater,
qui genuit, alius sit Filius, qui fuerit generatus; vnius ta-
men vterque substantiæ* diuinitate subsistat. Pater ex quo
sit Filius, ipse vero ex nullo sitalio; Filius qui habeat Pa-
trem, sed sine initio, & sine diminutione, in ea, qua Patri
coæqualis, & coæternus est, diuinitate subsistat. Spiritus
æque sanctus confitendus a nobis, & prædicandus est a
Patre & a Filio procedere, & cum Patre & Filio vnius
esse substantiæ, tertiam vero in trinitate Spiritus sancti es-
se personam, qui tamen communem habeat cum Patre &
Filio diuinitatis essentiam. Hæc enim sancta trinitas vnuis
est Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, cuius boni-
tate* omnis licet bona sit condita* creatura, per assump-
tionem tamen a Filio humani habitus formam, a damnata
progenie reformamur ad beatitudinem pristinam. Sed sic
ut veræ salutis indicium est, trinitatem in unitate, & uni-
tatem in trinitate sentire, ita erit consummatio iustitiae, si
eamdem fidem intra vniuersalem ecclesiam teneamus, &
* excellimus, tanto prouidi esse debemus in his, quæ ad
Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus a Deo
nobis creditis consulere. Ceterum, quid pro tantis bene-
ficiorum collationibus omnipotentiæ diuinæ valemus tri-
buere, quando omnia ipsius* sunt, nisi vt in eum tota de-
uetione credamus? Quemadmodum per scripturas sa-
cras seipsum intelligi voluit, & credi præcepit, id est, vt
confiteamur esse Patrem, qui genuerit ex sua substantia
Filium sibi coæqualem & coæternum; non tamen vt ipse
idem sit * natus, & genitor; sed persona alius sit Pater,
qui genuit, alius sit Filius, qui fuerit generatus; vnius ta-
men vterque substantiæ* diuinitate subsistat. Pater ex quo
sit Filius, ipse vero ex nullo sitalio; Filius qui habeat Pa-
trem, sed sine initio, & sine diminutione, in ea, qua Patri
coæqualis, & coæternus est, diuinitate subsistat. Spiritus
æque sanctus confitendus a nobis, & prædicandus est a
Patre & a Filio procedere, & cum Patre & Filio vnius
esse substantiæ, tertiam vero in trinitate Spiritus sancti es-
se personam, qui tamen communem habeat cum Patre &
Filio diuinitatis essentiam. Hæc enim sancta trinitas vnuis
est Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, cuius boni-
tate* omnis licet bona sit condita* creatura, per assump-
tionem tamen a Filio humani habitus formam, a damnata
progenie reformamur ad beatitudinem pristinam. Sed sic
ut veræ salutis indicium est, trinitatem in unitate, & uni-
tatem in trinitate sentire, ita erit consummatio iustitiae, si
eamdem fidem intra vniuersalem ecclesiam teneamus, &

populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad agnitionem fidei & ecclesiæ catholicæ confortium reuocarem. Adest enim omnis gens Gothorum inclyta & fe-re omnium gentium * gemina virilitate * opinata; quæ li-cet suorum prauitatem doctorum a fidei haetenus vel vni-tate ecclesiæ fuerit catholicæ segregata; * toto nunc ta-men * mecum assensu concordans eius ecclesiæ commu-nioni participatur, quæ diuersarum gentium multitudi-nem materno sinu suscipit, & caritatis vberibus nutrit, de qua Propheta canente dicitur: *Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus.* Nec enim Gothorum sola conuercio ad cumulum nostræ mercedis accessit; quinimo & Sueuorum gentis infinita multitudo, quam præsidio cælesti nostro regno subieccimus, alieno licet vitio in hæresim deductam, nostro tamen ad veritatis originē studio reuocauimus. Proinde sanctissimi patres, has nobilissimas gen-tes, quæ lucris per nos dominicis applicatae sunt, qualisfan-ctum & placabile sacrificium, per vestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcessibilis corona, vel gaudium in retributione iustorum, si hi populi, qui nostra ad vnitatem ecclesiæ solertia * transcurrerunt, fundati in eadem, & stabiliti permaneant. Sicut enim diuino nutu nostræ curæ fuit, hos populos ad vnitatem Christi ecclesiæ pertrahere, ita sit vestræ docibilitatis, catholicis eos dogmatibus instituere; quo in toto cognitione veritatis instructi, nouerint ex solido errorem hæresis pernicio-sæ respuere, & veræ fidei tramitem ex caritate retinere, vel catholicæ ecclesiæ communionem desiderio audio-ri amplecti. Ceterum sicut facile ad veniam peruenisse confido, quod nescia hucusque tam clarissima errauerit gens; ita grauius esse non dubito, si agnitam veritatem dubio corde teneat, atque a patenti lumine (quod absit) oculos suos auertat. Vnde valde pernecessarium esse pro-spexi, vestram in vnum conuenire beatitudinem, habens sententiæ dominicæ fidem, qua dicit: *Ubi fuerint duo, vel tres collecti in nomine meo, ibi ero in medio eorum.* Credo enim beatam sanctæ trinitatis diuinitatem huic sancto interef-se Conilio; & ideo tamquam ante conspectum Dei, ita in medio vestri fidem meam protuli; conscius admo-dum sententiæ diuinæ dicentis: *Non celavi misericordiam tuam*

Matt. 18.

P. 5d. 39.

ANNO
CHRISTI
589.

* genui-na
* illufra-ta;
* tota
* inco-affen-su

* trans-curru-

* ibi sum,
& sic tex-tus Gra-cus, in
eius de puc-
dens.

PELAGIVS TOLETANVM III. MAVRICIVS IMPERATOR.
P. II. RECCAREDV REX HISP. IO5

ANNO CHRISTI 589. tuam, & veritatem tuam a congregatione * multa: vel apostolum Paulum Timotheo discipulo præcipientem audiui: *Certa* 1. Tim. 6.

* multa: bonum certamen fidei; apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confessus bonam confessionem coram multis testibus. Vera est enim redemptoris nostri ex euangelio sententia, qua con-
fitentem se coram hominibus, confiteri dicit coram Pa-
tre, & negantem se, esse negaturum. Expedit enim nobis id ore proprio profiteri, quod corde credimus, secundum cælestè mandatum, quo dicitur: *Corde creditur ad iustitiam,* Rom. 10.

* oris autem confessio fit ad salutem. Proinde sicut anathemati-
zo Arium cum omnibus dogmatibus & complicibus suis,
qui vnigenitum Dei Filium a paterna degenerem affue-
rat esse substantia, nec a Patre genitum, sed ex nihilo dice-
bat esse creatum, vel omnia Concilia malignantium quæ
aduersus sanctam Synodum Nicænam extiterunt, ^b ita in
honorem * & in laudem, fidem sanctam Nicæni obseruo &
honorō Concilii, quam contra eumdē recte fidei pestem
Arium trecentorū decem & octo sancta episcopalē scri-
psit Synodus. Amplector itaque & teneo fidem centum
quinquaginta episcoporum Constantinopolis congregato-
rum, quæ Macedonium, Spiritus sancti substantiam mino-
rantem, * & a Patris & Filii unitate & essentia segregantē,
jugulo veritatis interemīt. Primæ quoque Ephesinæ Syno-
di fidem, quæ aduersus Nestorium eiusque doctrinam re-
lata est, credo pariter & honorō: similiter & Calchedo-
nensis Concilii fidem, quam plenam sanctitate & erudi-
tione aduersus Eutychen & Dioscorum protulit, cum
omni ecclesia catholica reuerenter fuscipio. Omniū quo-
que orthodoxorum venerabilium sacerdotum Concilia,
quæ a suprascriptis quatuor sanctis Synodis fidei puritate
non dissonant, pari veneratione obseruo. Properet ergo re-
uerentia vestra fidem hanc nostram canonicis applicare
monimentis, & ab episcopis vel religiosis, aut gentis nostræ
primoribus solerter fidem, quam in ecclesia catholica cre-
diderunt, audire. Quam * rem notatam, & apicibus, vel
eorum subscriptionibus roboratam, futuris olim temporis
bus in testimonium Dei atque * hominum reseruate; vt
hæ gentes, * quas in Dei nomine regia potestate præcelli-
mus, & quæ, * deterso antiquo errore, per vunctionē sacro-
sancti chrismatis, vel manus impositionem paracletum in-

Concil. Tom. 13.

O

tra Dei ecclesiam * præceperunt Spiritum, quem vnum, & æqualem cum Patre & Filio confitentes, eiusque dono in sinu ecclesiæ sanctæ catholicæ collocatae sunt. Si eorum aliqui hanc rectam & sanctam confessionem nostram minime credere voluerint, iram Dei cum anathemate æterno percipient, & de interitu suo, fidelibus gaudium, infidelibus sint in exemplum. Huic vero confessioni meæ, sanctorum supra scripturarum * Conciliorum constitutio-
* & Co-
cilliorum
confi-
tutionib
confes-
tions
tientis
tex.

Fides a sancto Nicæno Concilio edita.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, omniū visibilium & inuisibilium * conditorem, & in vnum * cre-
rem, Dominum Iesum Christum Filium Dei, de Patre natum vnigenitum, hoc est de substantia Patris: Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: natum non factum, homousion Patri, hoc est eiusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo & quæ in terris: qui propter * nos & per nostram salutem descendit, & incarnatus est, homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cælos: inde venturus est iudicare viuos & mortuos: & in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, & antequam nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est, aut ex * aliqua substantia vel * natura dicunt esse mutabilem, & conuertibilem Filium Dei, anathematizat natio- ca- alio fatuem substa- tia fuic- aut crea- tum, at- mores mutatio- ni alter- natione- ve obno- xium, eos ana- themate férat in- da eccl- sia cathe- lica & apostoli- ca. * ex Pa- tre vnig- * nos ho- mines & nostram * detecta- dit de ca- lis,

*^aFides sancta, quam exposuerunt C. L. patres Constantinopolitani
Concilii, confona magna Nicæna Synodo.*

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, fato-
rem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem; & in vnum Dominum Iesum Christum Fi-
lium Dei * vnigenitum, ex Patre natum ante omnia se-
cula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: natum non factum, homousion Patri, hoc est eiusdem substantiæ cum Patre, per quem omnia facta sunt quæ in cælo & quæ in terra. Qui propter * nos & propter nostram salutem * descendit, & incarnatus est de Spi-

ANNO CHRISTI 589.
* & inhu- manatus est, & crucifi- xus est pro no- bis sub * coado- randum, & con- glori- candum,

ritu sancto ex Maria Virgine, * homo factus, passus est sub Pilato, sepultus, tertia die resurrexit, ascendit in cælos, sedet ad dexteram Patris, iterum venturus in gloria, iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, Dominum & viuificatorem, ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio * adorandum, & glorificandum, qui locutus per prophetas: in vnam catholicam atque apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem mortuorum & vitam futuri sæculi. Amen.

Traictatus Calchedonensis Concilii.

* Sufficerat quidem ad plenissimam pietatis agnitio- nem, & confirmationem, * cautissimum, hoc est, salutare diuinæ gratiæ symbolum; de Patre enim, & Filio, & Spi- ritu sancto doctrinam perfectam edocet, & incarnationem dominicam fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniam hi qui prædicationem veritatis destruere nituntur, quasdam propriæ hæreses nouitates parturiunt; (quidam enim * ministerium pro nobis actum diuinæ dis- pensationis audent corrumpere, & vocem illam diuini partus factam ad Virginem denegant: alii temperamen- tum confusionemque induentes, & vnam esse naturam carnis & deitatis insensate componentes, passibilem Vni- geniti diuinam naturam tali confusione prodigiose diuul- gant) idcirco omnem aduersus veritatem opponendam ab ipsis machinationem volens excludere sancta & magna vniuersalis Synodus, * antiquam prædicationem im- mobilem docens, statuit, præcipue trecentorum decem & octo sanctorum patrum fidem incontaminatam mane- re; & propter eos qui Spiritui sancto aduersantur, centum quinquaginta patrum paulo posteriori tempore in urbe Constantinopolitana conuenientiū de substantia Spiritus sancti traditam doctrinam corroborat, quam etiam illi omnibus insinuauerunt: non quod in præcedentibus ali- quid decesset, sed adiicientes de Spiritu sancto eorum- dem intellectum, aduersus eos qui deitatis eius domi- nationem nituntur * admere, scripturarum testimoniis pleniū manifestantes. Propter eos sane qui dispensatio-

Concil. Tom. 13.

O ij

nis mysterium tentant corrumpere, & purum hominem esse qui ex sancta Virgine Maria natus est, impudenter diuulgant, beatissimi quondam Cyrilli Alexandrinæ ecclæsiae sacerdotis synodicas epistolas tam ad Nestorium, quam ad ceteros per orientem congruas, & sibi consentientes suscepit, ad confutationem quidem Nestorianæ amentiæ, interpretationem vero eorum, qui religioso zelo salutaris symboli cupiunt intellectum. Quibus epistolam sancti ac beatissimi primæ sedis archiepiscopi Leonis, scriptam ad Flauianum sanctæ recordationis archiepiscopum, ad perimendam Euthychetis malignitatem, atque magni Petri confessioni concordantem, & communem quamdam * columnam existentem, contra eos qui ^{* pugni} _{confident}, recte non glorificant, ad confirmationem catholicae religionis euidenter subiunxit. Nam eos, qui in duos filios dispensationis dominicæ mysterium scindere moluntur, execratur: & eos, qui paibilem diuinitatem vnigeniti Filii audent asserere, de Concilio sacerdotum repellit: & eis, qui in duas naturas Christi * temperamentum, ^{* mino-} _{nem,} vel confusionem argumentantur, aduersatur: & qui cælestem, aut alterius cuiuscumque substantiam existere formam serui, quam pro nobis sumpsit, insaniendo asserunt, procul abiicit: & eos, qui duas quidem ante aduationem naturas Domini delirant, vnam vero post aduationem configunt, anathema facit. Consentientes igitur sanctis patribus, vnum Dominum nostrum, eumdemque Filium confiteri Dominum Iesum Christum consona voce pariter edocemur: perfectum eumdem in diuinitate, perfectum eumdem in humanitate; Deum verum, & hominem verum eumdem ex anima rationali & corpore; secundum diuinitatem, vnius cum Patre naturæ; secundum humanitatem, eumdem vnius naturæ nobiscum, per omnia similem nobis, absque peccato; ante faculta quidem ex Patre natum, secundum diuinitatem; in nouissimis vero diebus propter nos & propter salutem nostram, ^{* homi-} _{nem fa-} _{ctum,} _{hunc vnu} _{eumdem} _{que Chri-} _{stum, Fi-} _{lium, Do-} _{nimum} _{vnigeni-} _{tum} ex Maria virgine Deigenitrice, secundū humanitatem hominem factum; vnum eumdemque Christum filium Dei vnigenitum in duas naturas inconfuse immutabiliter induisse; inseparabiliter cognoscendo, in nullo naturarum differentias propter unitatem perimendas; ma-

ANNO CHRISTI
589. gis autem salua vtriusque naturæ proprietate, & in vna coeunte persona, vnoque statu concurrente ; non in duabus personis partiendum, vel diuidendum, sed vnum eumdemque Filium, vnigenitum Deum Verbum, Dominum Iesum Christum, sicut ab exordio prophetæ de eo, & ipse nos erudiuit, & patrum nobis tradidit symbolum. His itaque cum omni vndique subtilitate & diligentia a nobis ordinatis, statuit sancta & vniuersalis Synodus, aliam fidem nulli licere * proferre, aut * scribere, aut credere, aut * sapere, aut docere aliter. Qui autem audent, aut expōnere aliā fidem, aut proferre, aut credere aliud symbolum, volentibus conuerti ad scientiam veritatis, ex Gentibus, ex Iudeis, vel haereticis quibuscumque, siquidem aut episcopi, aut clerici fuerint, alienos esse episcopos ab episcopatu, & clericos a clero ; si vero monachi vel laici fuerint, anathema fieri.

*profite-
*n.
*docere
*aut dice-
*re aliter.
*tradere

Ego Reccaredus rex fidem hanc sanctam, & veram confessionem, quam vnam per totum orbem catholica confitetur ecclesia, corde retinens, ore affirmans, mea dextera, Deo protegente, subscripti.

*Badda, Ego * Baddo, gloria regina, hanc fidem, quam credidi, & suscepi, mea manu de toto corde subscripti.

Tunc acclamatum est in laudibus Dei, & in fauore principis ab vniuerso * clero.

*Conci- lio. Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cui cura est pacem & vnitatem ecclesiæ suæ sanctæ catholicæ prouidere.

Gloria Deo nostro Iesu Christo, qui precio sanguinis sui ecclesiam catholicam ex omnibus gentibus congregauit.

Gloria Deo nostro Iesu Christo, qui tam illustrem gentem vnitati veræ fidei copulauit, & vnum gregem & vnum pastorem instituit.

Cui a Deo æternum meritum, nisi vero catholico Recaredo regi?

Cui a Deo æterna corona, nisi vero orthodoxo Reccaredo regi?

Cui præsens gloria, & æterna, nisi vero amatori Dei Recaredo regi?

Ipse nouarum plebiū in ecclesia catholicā conquiſtor.

Badda, pia vxor Reccaredi regis, filia, vt tradunt hiflorici nostri, Arturi regis Britanniaz.

110 PELAGIVS CONCILIVM MAVRICIVS IMPERATOR.
P.II. RECCAREDV S REX HISP.

Ipse mereatur veraciter apostolicum meritum , qui <sup>ANNO CHRISTI
189.</sup> apostolicum impleuit officium.

Ipse sit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deum glorificauit in terris, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo Patre viuit, & regnat in unitate Spiritus sancti, in sæcula sæculorum. Amen.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI,

Fidei confessio episcoporum, presbyterorum, vel primorum Gothicæ gentis, qui infra subscripterunt.

Præcipiente autem vniuerso venerabili Concilio, atque iubente, vnuis episcoporum catholicorum ad episcopos & religiosos, vel maiores natu, ex heresi Ariana conuersos, eiusmodi allocutione exorsus est, dicens:

Psal. 146. Officii nostri cura , & felicissimi atque gloriofissimi principis admonitione propellimur , diligenter a vestra caritate perquirere, vel quid damnetis in heresi, aut quid intra Dei catholicam credatis ecclesiam. Nam sicut dicente psalmista didicimus : ^e *Incipite Domino in confessione;* optimū est, vestræque saluti conueniens palam confiteri, quod creditis , & sub auditu vniuersorum anathematizare , quod respuitis. Tunc prorsus optime poteritis euangelicæ atque apostolicae fidei participes fieri, si eamdem catholicam fidem ex confessione catholica incipiatis , vel propria subscriptione firmetis ; & sicuti Deo iam de bona confessione cogniti estis conscientia, ita & vos proximos fidei sanctæ stipulationem monstratis. Eo itaque fiet, vt & vos Christi esse corporis membra significetis , & nostra exiguitas nihil dubium , nihil infidum vnuquam de vestra suspicetur fraternitate ; dum patuerit, vos pestem perfidia Ariana cum omnibus dogmatibus, regulis, officiis, communione, codicibus prædamnare , vel detestandæ hereticos expoliati contagione, innouati quodammodo intra Dei ecclesiam * splendidi habitu veræ fidei clareatis.

Tunc episcopi omnes vna cum clericis suis, primoresque gentis Gothicæ pari consensione dixerunt:

Licet hoc quod paternitas atque fraternitas vestra a nobis cupit audire, vel fieri, iam olim cōuersionis nostræ tempore egerimus, quando secuti dominum nostrum gloriofissimum Reccaredum regem ad Dei ecclesiam transui-

*splendi-
do

PELAGIVS TOLETANVM III. MAURICIVS IMPERATOR. RECCAREDV S REX HISP. III
P. II.

ANNO CHRISTI 389. mus, & perfidiam Arianam cum omnibus superstitionibus suis anathematizauimus pariter & abiecimus; nunc vero propter caritatem & deuotionem, quam vel Deo, vel ecclesiae sanctae catholicae meminimus nos debere, non tantum haec eadem quae petitis promptissime agere proferamus, sed & quae adhuc congrua fidei esse conspicitis, nobis de caritate persuadete. Vos etenim ita semel rectae fidei amor in eam deuotionem aduexit, ut omne quod nobis verius fraternitas vestra patefecit, teneamus, & liberali fatigemus confessione.

I.

Omnis ergo qui fidem & communionem ab Ario venientem, & hucusque a nobis retentam, adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema sit.

II.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum negauerit a paterna substantia sine initio genitum, & aequalem Patri esse, vel consubstantiale, anathema sit.

III.

Quicumque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit a Patre & Filio procedere, eumque non dixerit coeterum esse Patri & Filio, & coaetalem, anathema sit.

IV.

Quicumque in Patre, & Filio, & Spiritu sancto, & personas non distinguit, & unius Dei unitatis substantiam non cognoscit, anathema sit.

V.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum * esse Patre minores assertuerit, & gradibus separauerit, creaturamque esse dixerit, anathema sit.

VI.

Quicumque Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unius substantiae, omnipotentiæ, æternitatis esse non credit, anathema sit.

VII.

Quicumque nescire Filium Dei, quæ Deus Pater sciat, dixerit, anathema sit.

* iuxta deitatem esse Patre minorem

VIII.

Quicumque initium Filio Dei, & Spiritui sancto depu-
tauerit, anathema sit.

IX.

Quicumque Filium Dei, secundum diuinitatem suam
visibilem aut passibilem ausus fuerit * profiteri, anathema * profi-
te, sit.

Quicumque Spiritum sanctum sicut Patrem & Filium
verum Deum omnipotentem esse non crediderit, anathe-
ma sit.

XI.

Quicumque aliam fidem & communionem catholi-
cam, * praeter ecclesiasticam vniuersalem, esse crediderit, * preter,
(illam dicimus ecclesiam, quae Nicæni, Constantinopoli-
tani, & primi Ephesini, & Calchedonensis Concilii decre-
ta tenet pariter & honorat) anathema sit.

XII.

Quicumque Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum
honore & gloria & diuinitate separat & disiungit, ana-
thema sit.

XIII.

Quicumque Filium Dei & Spiritum sanctum cum Pa-
tre non crediderit esse glorificandos & honorandos, ana-
thema sit.

XIV.

Quicumque non dixerit: 'Gloria & honor Patri, & Fi-
lio, & Spiritui sancto, anathema sit.

XV.

Quicumque rebaptizandi sacrilegum opus bonum esse
credit aut crediderit, agit aut egerit, anathema sit.

XVI.

Quicumque libellum detestabilem duodecimo anno
* Leouegildi regis a nobis editum, in quo continetur Ro-
manorum ad haeresim Arianam traductio, & in quo glo-
ria Patri, per Filium, in Spiritu sancto male a nobis institu-
ta continetur, hunc libellum si quis pro vero habuerit,
anathema sit in æternum.

XVII.

Quicumque Ariminense Concilium non ex toto cor-
de respuerit & damnauerit, anathema sit.

XVIII.

ANNO
CHRISTI
389.

XVIII.

Confitemur enim nos ex hæresi Ariana toto corde,
tota anima, & de tota mente nostra ad ecclesiam catholi-
cam fuisse conuersos. Nulli dubium est, nos nostrosque
decessores errasse in hæresi Ariana, & fidem euangelicam
atque apostolicam nunc intra ecclesiam catholicam didi-
cisse. Proinde fidem sanctam, quam præfatus religiosissi-
mus dominus noster patefecit in medio Concilii, & manu
sua subscripsit, hanc & nos tenemus, hanc confitemur
pariter, & suscipimus, hanc in populis prædicare atque
docere * promittimus. Hæc est vera fides, quam omnis
ecclesia Dei per totum mundum tenet, catholica esse cre-
ditur & probatur. Cui hæc fides non placet, aut non pla-
cerit, sit anathema, maranatha in * aduentum Domini
nostrri Iesu Christi.

XIX.

Qui fidem spernit Nicæni Concilii, anathema sit.

XX.

Qui fidem Concilii Constantinopolitani centum quin-
quaginta episcoporum veram non dixerit, anathema sit.

XXI.

Qui fidem Ephesinæ Synodi primæ & Calchedonensis
non tenet, & ea non delectatur, anathema sit.

XXII.

* Conci-
liorum
Nicæni,
Constanti-
nopolitani
etc. Qui Concilia omnia episcoporum orthodoxorū * con-
sona Conciliis Nicæno, Constantinopolitano, primo
Ephesino, & Calchedonensi non recipit, anathema sit.

XXIII.

* perfidias
commu-
nionis Proinde & damnationē hanc * perfidias & communica-
tionis Arianae, & omnium Conciliorū hæresim Arianam
fouentiū, cum anathemate eorum propria manu subscri-
psimus. Constitutiones vero sanctorum Conciliorum Ni-
cæni, Constantinopolitani, Ephesini, vel Calchedonensis,
quas gratissima aure audiuiimus, & confessione nostra ve-
ras esse probauimus, de toto corde, & de tota anima, & de
tota mente nostra subscripsimus. Nihil ad cognitionē veri-
tatis lucidius arbitrantes, quam quæ supradictorum Con-
ciliarū continent auctoritates. De trinitate autem & vni-
tate Patris, & Filii, & Spiritus sancti, nihil his verius, nihil
lucidius vñquā potest vel poterit demōstrarari. De mysterio

Concil. Tom. 13.

P

incarnationis vnigeniti Filii Dei, pro salute humani generis, quo & vera probatur humanæ naturæ sine peccati contagione suscep^{tio}, * & permanet incorrupte in eo diuinitatis plenitudo, cum ex natura vtraque non deperit, * & vna fit ex vtraque Domini nostri Iesu Christi persona, satis plene in his Conciliis probatur patefieri veritate, & a nobis creditur omni remota dubitatione.

Quicumque hanc fidem sanctam deprauare, corrumperet, mutare tentauerit, aut ab eadem fide, vel communione catholica, quam nuper sumus, Deo miserante, adepti, egredi, separari, vel dissociari voluerint, sint Deo & vniuerso mundo crimine infidelitatis in æternum obnoxii. Floreat autem ecclesia sancta catholica per omnem mundum pacatissime, & emineat doctrina, sanctitate & potestate. Si qui intra eam fuerint, crediderint, communicauerint, hi audiant ad dexteram Patris positi: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est a constitutione mundi.* Si qui autem ab ea recesserint, eiusque destruxerint fidem, & communionē respuerint, hi audient ex ore diuino in die iudicii: *Discedite a me maledicti, nescio vos: ite in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius.* Sint ergo damnata in cælo & in terra, quæcumque per hanc catholicam fidem damnantur; sint accepta in cælo & in terra, quæcumque * in hanc fidem accipiuntur: regnante dominino nostro Iesu Christo, cui, cum Patre & Spiritu sancto, est gloria in sæcula sæculorum.

Fides a sancto Nicæno Concilio edita.

Credimus in vnum Deum Patrem, &c. ut supra pag. 106.

Sancta fides quam exposuerunt centum quinquaginta patres Concilii Constantinopolitani, confona magna Nicæna Synodo.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, &c. ut supra pag. 106.

Sancta fides quam exposuerunt tractatus Calchedonensis Concilii.

Suffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem & confirmationem, & cautissimum, hoc est, salutare diuinæ gratiæ symbolum, &c. ut supra pag. 107.

ANNO
CHRISTI
189. Vgnus in Christi nomine episcopus anathematizans hæresis Aria- Erat Barci-
næ dogmata superius damnata , fidem hanc sanctam catholicam, nonensis
quam in ecclesiam catholicam veniens credidi , manu mea de toto ecclæsæ
corde subscripti. episcopus.

Murila in Christi nomine episcopus anathematizans hæresis Aria- Est hic Va-
næ dogmata superius damnata , fidem hanc sanctam catholicam, lentinus
quam in ecclesiam catholicam veniens credidi , manu mea , & toto ecclæsæ
corde subscripti. episcopus.

*Wbilig-
scus * Vbiligisculus in Christi nomine episcopus anathematizans hæ- Valentiniæ
resis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catho- ecclæsæ
licam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi , manu mea de episcopus.
toto corde subscripti.

*Sunnila * Sunnila in Christi nomine ciuitatis Vesensis episcopus anathema-
tizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc san-
ctam catholicam , quam in ecclesiam catholicam veniens credidi ,
manu mea de toto corde subscripti.

*Cardin-
gus
*Tudefa-
nz * Gardingus in Christi nomine ciuitatis * Tudensis episcopus ana-
thematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc
sanctam catholicam , quam in ecclesiam catholicam veniens credidi ,
manu mea de toto corde subscripti.

*Beccila * Beccila in Christi nomine ciuitatis Lucensis episcopus anathema-
tizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata , hanc sanctam ca-
tholicam fidem , quam in ecclesiam catholicam veniens credidi , ma-
nu mea de toto corde subscripti.

*Arbi-
trius s. al.
Arquitrius * Argiowitzus in Christi nomine ciuitatis Portugalensis episco-
pus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata , fi-
dem hanc catholicam , quam in ecclesiam catholicam veniens cre-
didi , manu mea de toto corde * subscripti.

* signum
fec.
* Erui-
scus * Fruisclus in Christi nomine ciuitatis Derrosanæ episcopus ana-
thematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata , fidem hanc
sanctam catholicam , quam in ecclesiam catholicam veniens credidi ,
manu mea de toto corde subscripti.

Similiter & reliqui presbyteri & diaconi , ex hæresi Ariana con-
uersi , subscripterunt.

*Gufini *Signum * quo signarunt viri illustres proceres.*

*Alla
* Flavius
d. Ella. Fonsa vir illustris anathematizans subscripti.
* Aguila vir illustris anathematizans subscripti.
* Eila vir illustris anathematizans subscripti.
Similiter & omnes seniores Gothorum subscripterunt.

Post confessionem igitur & subscriptionem omnium
episcoporum & totius gentis Gothicæ seniorum , gloriofissi-
mus dominus noster Reccaredus rex pro reparandis si-
mul & confirmandis disciplinæ ecclesiasticæ moribus ,
Dei sacerdotes taliter affatus est dicens : Regia cura usque
Concil. Tom. 13.

in eum modū protendi debet, & dirigi, quo poslit veritatis & scientiæ capere rationem. Nam sicut in rebus humanis gloriosius eminent potestas regia, ita & prospiciendæ commoditati * prouinciarum maior debet esse prouidentia. Ac nunc, beatissimi sacerdotes, non in eis tantummodo rebus diffundimus solertiam nostram, quibus populi sub nostro regimine positi pacatissime gubernentur & viuant, sed etiam in adiutorio Christi extendimus nos ad ea quæ sunt cælestia cogitare, & quæ populos fideles efficiunt satagimus non nescire. Ceterum si totis nitendum est viribus humanis moribus modum ponere, & insolentium rabiem regia potestate frenare, si * qui etiam & paci propaganda * quietie opem debemus impendere, multum magis est adhibenda solicitude desiderare & cogitare diuina, inhiare ad sublimia, & ab errore retractis populis veritatem eis * serena luce ostendere. Sic enim agit, qui multiplici * honore a Deo remunerari potest: sic enim audit, qui super id quam quod ei committitur auget, dum illi dicitur: *Quidquid supererogaueris, ego cum rediero reddam tibi.* Ergo quia iam fidei nostræ & confessionis formam plena serie vestra beatitudo recensuit, simulque & sacerdotum nostrorumque procurum fides atque confessio * caritati vestræ præpatuit, hoc adhuc necessarium pro firmitate catholicæ fidei nostra Deo supplex instituere decreuit auctoritas, ut propter roborandam gentis nostræ nouellam conuersionem, omnes Hispaniarum & * Galliæ ecclesiæ hanc regulam seruent, vt omni sacrificii tempore communicationem corporis Christi vel sanguinis iuxta orientalium * patrum morem vnanimiter clara voce sacratissimum fidei recensent ^m symbolum: vt primum populi quam credulitatem teneant fateantur; & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant. Dum enim constitutio hæc fuerit perenniter conservata in Dei ecclesia, & fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium confutata, ad id quod repetitum saepius recognoscit, facillime inclinatur; nec se quisquam iam de ignorantia fidei excusabit a culpa, quando vniuersorum ore cognoscit, quid catholica teneat & credit ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhuc per vestram sanctitatem regulis ecclesiasticis adiicienda sunt, hoc

ANNO CHRISTI 1589. pro fidei sanctæ reuerentia & firmitate proponite , quod de proferendo symbolo nostra Deo dicente decreuit serenitas. De cetero autem pro inhibendis insolentium moribus , mea vobis consentiente clementia , sententiis terminata * districtioribus & firmiori disciplina , quæ facienda non sunt , prohibete , & ea quæ fieri debent , immobili constitutione firmate.

TITVL I CAPITVLORVM.

- I. *De obseruatione priorum Canonum.* *ut habitum mutent.*
- II. *De symbolo proferendo a populo in ecclesia.* *XIII. Quod non liceat duos clericos in forum causare.*
- III. *Vt episcopo non liceat rem alienare ecclesia.* *XIV. Vt Iudeis uxores vel concubinas Christianas habere , sive comparare mancipia Christiana , & iudicari non liceat , vel publica officia peragere.*
- IV. *Vt episcopo liceat unam de parocitanis ecclesias monasterium facere.* *XV. Quod manere debeant firmum , si serui fisci ecclesiæ fecerint , easque peculio suo ditauerint.*
- V. *Vt episcopis , presbyteris , diaconibus ex heresi videntibus , iam non liceat misceri uxoribus , vel quod hi quissemper catholici fuerunt , in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur.* *XVI. Quod idolatriæ cultura a sacerdotibus , vel a iudicibus exquirenda est , atque exterminanda.*
- VI. *Quod liberti ab episcopis , vel ab aliis facti , & ecclesiæ commendiati , permanere debeant liberi.* *XVII. Quod qui filios suos necaverit , a sacerdotibus vel a iudicibus distingatur.*
- VII. *Quod lectio in omnibus sacerdotalibus mensis legi debet.* *XVIII. Quod semel in anno ad Concilium sacerdotes & iudices , atque actores patrimonii nostri patr. fiscalis debeat conuenire.*
- VIII. *Quod de clero , ex familiis fisci nullus unquam postulet a rege ; & qui acceperit , irrita talis donatio maneatur.* *XIX. Quod ecclesiarum omnium dos ad episcopi ordinationem debeat pertinere.*
- IX. *De ecclesiis ab heresi translatis , ut ad episcopos in quorum sunt parochiis * permaneant.* *XX. Quod sacerdotes moderanter agere debent per parochias.*
- X. *De viduis , queque voluerint , continentiam teneant , & queque nubere elegerint , quibus voluerint nubant : aque & de virginibus.* *XXI. Quod serui ecclesiæ , sive clericorum , non debeant a iudicibus vel ab actoribus in aliqua angaria fatigari.*
- XI. *Quod pœnitentes , secundum modum antiquorum Canonum , agere pœnitentiam debeat.* *XXII. Quod religiosorum corpora cum hymnis & canticis tantum deferenda sunt ad sepulcra.*
- XII. *Quod qui voluerint pœnitentiam agere , prius tondeantur ,* *XXIII. Quod * vallemantia , & turpes cantici prohibendi sunt a die , al. gallie , manchia , sanctorum solennitatibus.*

C A P I T V L A.

I.

POST damnationem hæresis Arianæ , & fidei sanctæ catholicæ expositionem , hoc sanctum præcipit Concilium , vt quia in nonnullis vel hæresis vel gentilitatis necessitatibus per Hispaniarum ecclesias canonicus prætermissus est ordo , dum & licentia abundaret transgrediendi , & disciplinæ optio negaretur : dumque omnis excessus hæresis fueretur patrocinio , vt *abundantiam mali temperet districcio disciplinæ ; pace ecclesiæ Christi misericordia reparata , omne quod priscorum Canonum auctoritas prohibet , sit resurgente disciplina inhibatum , & agatur omne quod præcipit fieri : maneant in suo vigore Conciliorum omnium constituta , simul & synodicæ sanctorum præsulum Romanorum epistolæ : nullus deinceps ad promerendos honores ecclesiasticos contra *vetita Canonum asperret indignus ; nihil ex hoc fiat , quod sancti patres Spiritu Dei pleni sanxerunt debere non fieri : & qui præsumpserit , seueritate priorum Canonum distringatur.

II.

Pro reuerentia sanctissimæ fidei , & propter corroborandas hominum inualidas mentes , consultu piissimi & gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis , sancta constituit Synodus , vt per omnes ecclesias Hispaniæ , vel Gallæciæ , secundum formam orientalium ecclesiarum Concilii Constantinopolitaní , hoc est , centum quinquaginta episcoporum

*abu-
dans
malum
poris,
procul-
fer diffi-
cilio de-
sciplina.
Arma
pace

*Can-
nonis
tuta

PELAGIVS TOLETANVM III. MAVRICIVS IMPERATOR.
P. II. RECCAREDV REX HISP. 119

ANNO CHRISTI
589.
* predi-
cetur;
symbolum fidei recitetur; vt priusquam dominica dicatur oratio, voce clara a populo * decantetur; quo & fides vera manifestum testimonium habeat, & ad Christi corpus & sanguinem prælibandum pectora populorum fide purificata accedant.

III.

Hæc sancta Synodus nulli episcoporum licentiam tribuit res alienare ecclesiæ, quoniam & antiquioribus Canonibus prohibetur. Si quid vero quod utilitatem non grauet ecclesiæ, pro suffragio monachorum, vel ecclesiis ad suam parochiam * pertinē-
tum de-
derit, * pertinentibus dederunt, firmum maneat. Peregrinorum vero vel clericorum & egenorum necessitatibus, salvo iure ecclesiæ, præstare permittantur, pro tempore, quo potuerint.

IV.

* paro-
cianis Si episcopus vnam de * parochitanis ecclesiis suis monasterium dicare voluerit, vt in ea * monachorum regulariter congregatio viuat, hoc de consensu Concilii sui habeat licentiam faciendi; qui etiam si de rebus ecclesiæ pro eorum substantia aliquid, quod detrimentum ecclesiæ non exhibit, eidem loco donauerit, sit stabile. Rei enim bona statuenda sanctum Concilium dat assensum.

V.

* Compertum est a sancto Concilio, episcopos, presbyteros, & diaconos venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio vxoribus copulari. Ne ergo de cetero fiat, hoc præcipitur, quod & prioribus Canonibus * terminatur, vt non liceat eis viuere libidinosa societate; sed manente inter eos * fide coniu-

11. q. 2. Sine
exceptione.
Decr. Iuo.
p. 3. c. 167.

11. quæst. 1.
Si episco-
pus. Decr.
Iuo. p. 3. c.
168.

gali, communem vtilitatem habeant, & non sub
vno conclaui maneant: & certe si suffragatur vir-
tus, in aliam domum suam vxorem faciat habita-
re; vt castitas & apud Deum & homines habeat
testimonium bonum. Si quis vero post hanc con-
ventionem obsecene cum vxore elegerit viuere,
* vt lector habeatur. Qui vero semper sub Canone
ecclesiastico iacuerunt, si contra veterum impe-
rata in suis cellulis, mulierum, quæ infamem suspi-
cionem possunt generare, consortium habuerint,
illi canonice quidem distingantur, mulieres vero
ipsæ ab episcopis venumdatae, precium ipsum pau-
peribus erogetur.

V I.

12. q. 2. de-
libertis.

De libertis autem * id Dei præcipiunt sacerdo-
tes, vt si qui ab episcopis facti sunt secundum mo-
dum quo Canones antiqui dant licentiam, sint li-
beri; & tamen a patrocinio ecclesiae tam ipsi, quam
ab eis progeniti non recedant. Ab aliis quoque liber-
tati traditi, & ecclesiis cōmendati, * patrocinio epi-
scopali regantur, a principe hoc episcopus postulet.

VII.

Dist. 44.
Pro reueren-
tia Burch.
lib. 2. c. 169.
Iuo P. 6. c.
260. Raba.
1. p̄en. cap.
281. Eadem
dist. c. Quo-
modo au-
tem.
Vide de or-
dine in con-
uiuio sacer-
dotum fer-
uando: &
in Conc.
Brac. II. in
decretis
Martini
c. 62.

Pro reuerentia Dei sacerdotum, id vniuersa
sancta constituit Synodus; vt quia solent crebro
mensis otiosæ fabulæ interponi, in omni sacerdo-
tali conuiuio lectio scripturarū diuinarum miscea-
tur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum,
& fabulæ non necessariæ * prohibentur.

VIII.

* Innuente atque consentiente domino piissimo
Reccaredo rege, id præcipit sacerdotale Conci-
lium,

ANNO
CHRISTI
589.

* vt nec
lector, sed
vt negle-
ctor

* hoc
præcipit
S. Syno-
dus, vi
qui pri-
fbytēt
vel di-
coni à
episc.

* patro-
cinio epi-
scopi col-
ligantur,
& ne cu-
quam do-
nentur,
hoc a
principe
episco-
pus

* repro-
bantur.

* Iubente

ANNO CHRISTI
589. lium, ut clericorum ex familia fisci, nullus audeat
a principe donatos expetere; sed reddito capitis
sui tributo ecclesiæ Dei, cui sunt alligati, usque dum
vivunt, regulariter administrent.

IX.

Decreto huius Concilii hoc statuitur, ut eccle-
siæ quæ fuerunt in heresi Ariana, nunc autem sunt
catholicæ, ad episcopos cum suis rebus pertineant,
ad quos parochiæ ipsæ, in quibus ecclesiæ ipsæ fun-
datæ sunt, pertinere videntur.

X.

Pro consultu castitatis, quod maximehorta-
mento Concilii proficere debet, annuente domi-
no nostro gloriofissimo Reccaredo rege, hoc san-
ctum affirmat Concilium, ut viduæ, quibus placue-
rit * tenere castitatem, nulla vi ad nuptias iterandas
venire cogantur. Quod si priusquam profiteantur
continentiam, nubere elegerint, illis nubant, quos
propria voluntate elegerint habere maritos. Similis
conditio & de virginibus habeatur, ne citra volun-
tatem parentum vel suam cogantur maritos acci-
pere. Si quis vero propositum castitatis viduæ vel
virginis impedierit, a sancta communione, & a li-
minibus ecclesiæ habeatur extraneus.

32. q. 2. Hoc
sanctum
confir.
Burch. li. 8.
c. 44. Decr.
Iuo. p. 7. c.
62. & p. 8.
c. 19.

Iuo p. 8.
c. 18.

* teneant
castita-
tem, &
nulla vi-
dua ad
nuptias
iterandas
vi venire
cogatur.

XI.

Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum ecclesias, non secundum Canonem, sed fœdissime pro suis peccatis homines agere poenitentiam, ut quotienscumque peccare libuerit, totiens a presbytero se reconciliari expostulent; & ideo pro coercenda tam execribili præsumptione,

Concil. Tom. 13.

Q

id a sancto Concilio iubetur, ut secundum formam
Canonum antiquorum dentur pœnitentiæ, hoc
est, ut prius eum, quem sui pœnitet facti, a com-
munione suspensum, faciat inter reliquos pœnitent-
tes ad manus impositionem crebro recurrere; ex-
pleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdo-
talis contemplatio probauerit, eum communioni
restituat. Hi vero qui ad * priora vitia, vel infra propria
pœnitentiæ tempus, vel post reconciliationem rela-
buntur, secundum priorum Canonum severitatem
damnentur.

XII.

Iuxo p. 15.
cap. 19.

Quicumque ab episcopo vel a presbytero, sanus,
vel infirmus, pœnitentiam postulat, id ante omnia
episcopus obseruet, vel presbyter, ut si vir est, siue sa-
nus, siue infirmus, prius eum * tondeat, & sic pœ-
nitentiam ei tradat: si vero mulier fuerit, non ac-
cipiat pœnitentiam, nisi prius * mutauerit habitum:
sæpius enim laicis tribuendo desidiose pœnitentiam,
ad lamentanda rursus facinora post acceptam pœ-
nitentiam relabuntur.

XIII.

II. quæst.
I. Inolita
præsum-
ptio.

Diuturna indisciplinatio, & licentiæ inolita præ-
sumptio vsque eo in illicitis ausibus aditum patef-
cit, ut clerici conclericos, suo * neglecto pontifice, * relictio
ad iudicia publica pertrahant: proinde statuimus
hoc de cetero non præsumi: sed si quis hoc facere
præsumperit, & causam perdat, & a commu-
nione efficiatur extraneus.

XIV.

Suggerente Concilio, id gloriosissimus dominus

ANNO CHRISTI 589. noster Canonibus inferendum præcipit , vt Iudæis
non liceat Christianas habere vxores vel concubinas , neque mancipia Christiana comparare in
vſus proprios : sed & si qui filii ex tali coniugio nati
sunt , assumendos esse ad baptismum : nulla officia publica eos opus est agere , per quæ eis occasio tribuatur poenam Christianis inferre . Si qui vero
Christiani ab eis Iudaico ritu sunt maculati , vel
etiam circumcisí , non redditio precio , ad libertatem & religionem redeant Christianam.

Dist. 64.
Nulla officia publica.

X V.

Si qui ex seruis fiscalibus ecclesiæ fortasse construxerint , easque de sua paupertate ditauerint , * hoc procuret episcopus prece sua , auctoritate regia confirmari .

X V I.

Quoniam pene per omnem Hispaniam sive * Galliam idolatriæ sacrilegium inoleuit , hoc , cum consensu gloriosissimi principis , sancta Synodus ordinauit , vt omnis sacerdos in loco suo vna cum iudice territorii sacrilegium memoratum studiose perquirat , & exterminare inuentum non differat : * homines vero qui ad talem errorem currunt , * saluo discrimine animæ , * qua potuerint animaduersione coerceant . Quod si neglexerint , * vniue sciant se * vniue excommunicationis periculum esse subituros . Si qui vero domini extirpare hoc malum a possessione sua neglexerint , vel familiæ suæ prohibere noluerint , ab episcopo & ipsi a communiōne pellantur .

XVII.

Cum multæ querelæ ad aures sancti Concilii de-

Concil. Tom. 13.

Q. ij

ferrentur, inter cetera tantæ crudelitatis est opus nuntiatum, quantum ferre consedentium aures sacerdotum non possent; vt in quibusdam Hispaniæ partibus filios suos parentes interimant, fornicationis audi, nescii pietatis. Quibus si tedium est filios numerosos agere, prius seipso debent castigare a fornicatione: nam dum causa propagandæ proliis sortiuntur coniugia, hi & parricidio, & fornicationi tenentur obnoxii, qui * fetus necando proprio, docent se, non pro filiis, sed pro libidine * sociari. Proinde tantum nefas ad cognitionem gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis perlatum est; cuius gloria dignata est iudicibus eorumdem partium imperare, vt * hoc horrendum facinus diligenter cum sacerdote * perquirant, & adhibita severitate prohibeant. Ergo & sacerdotes locorum hæc sancta Synodus dolentius conuenit, vt idem scelus cum iudice curiosius querant, & fine capitali vindicta acriori disciplina prohibeant.

XVIII.

Præcipit hæc sancta & * veneranda Synodus, * vniuersitatis
Decr. Iuo. P. 4.C.1244. vt stante priorum auctoritate Canonum, quæ bis in anno præcipit congregari Concilia, consulta itineris longitudine, & paupertate ecclesiarum Hispaniæ, semel in anno in locum quem metropolitanus elegerit episcopi congregentur: iudices vero locorum, vel actores fiscalium patrimoniorum, ex decreto gloriosissimi domini * nostri simul cum sacerdotali Concilio, * autumnali tempore, die Kalendarum Nouembrium in vnum conueniant; vt discant, quam pie & iuste cum

ANNO
CHRISTI
589.

* amo-
tendum
tantum
facinus
* pro-
curant, al-
requirat,

* nostri
Reccare-
di regis
* aut ver-
nali tem-
pore, aut
die Kal.

ANNO CHRISTI 1589. populis agere debeant, ne * in angariis, aut in operationibus superfluis, siue priuatum honorent, siue fiscalem grauent: sint enim * prospectores episcopi secundum regiam admonitionem qualiter iudices cum populis agant; ita vt ipsos præmonitos corrigan, aut insolentias eorum auditibus principis innotescant. Quod si correptos emendare nequievint, & ab ecclesia, & a communione suspendant. A sacerdote vero & a senioribus deliberetur, * quod prouincia sine suo detimento præstare debeat iudicium; Concilium autem non soluatur, nisi locum prius elegerint, quo succedente tempore iterum ad Concilium veniatur: vt iam non necesse habeat metropolitanus episcopus pro congregando Concilio literas destinare, si in priori Concilio tempus omnibus denuntietur, & locus.

XIX.

Multi contra Canonum constituta sic ecclesiæ, 10. q. 1. Sic quidam. Burch. lib. 3. cap. 10. Iuo p. 3. c. 23.
quas ædificauerint, postulant consecrari, vt dotem, quam ei ecclesiæ contulerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere: * quod factum & in præteritum displicet, & in futuro prohibetur, sed omnia secundum constitutionem antiquam ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

XX.

Multorum querela hanc constitutionem exegit; quia cognouimus episcopos per parochias suas non sacerdotaliter, sed crudeliter * desæuire: & dum 10. q. 5. Quia cog: nouimus. Dec. Iuo. part. 3. c. 157.
scriptum sit: *Forma estote gregi, neque dominantes in clero*, 1. Petr. 5. exactiones diœcesi suæ, vel damna infligunt. Ideoque (excepto quod veterum constitutiones a

Q. iii

parochiis habere iubent episcopos) * alia, quæ huc
usque præsumpta sunt, denegentur ; hoc est, neque
in angariis presbyteros , & diaconos , neque in ali-
quibus fatigent inductionibus ; ne videantur in ec-
clesia Dei exactores potius , quam Dei pontifices
nominari. Hi vero clerici, tam locales, quam dice-
cesani , qui sese ab episcopo grauari cognouerint,
querelas suas ad metropolitanum deferre non diffe-
rant : qui metropolitanus non moretur huiusmodi
* præsumptiones districte coercere.

ANNO
CHRISTI
589.

* vt talia
que illis

* præsu-
ptiones
aucteris.

XXI.

12. q. 2. Ec-
clesiarum.
Ino p. 3. c.
138.

Quoniam cognouimus per multas ciuitates ec-
clesiarum seruos , & episcoporum , vel omnium cleri-
corum , a iudicibus vel auctoribus publicis diuersis
angariis * fatigari, omne Concilium a pietate domi-
ni nostri poposcit, vt tales deinceps ausus inhibeat ;
sed serui suprascriptorum officiorum, in eorum usi-
bus, vel ecclesiæ laborent. Si quis vero iudicum, aut
actorum , clericum aut seruum clerici , vel ecclesiæ
in publicis ac priuatis negotiis occupare voluerit, a
communione ecclesiastica (cui impedimentum fa-
cit) efficiatur extraneus.

* fatigati
dolemus,
propter
quod
omne
Conci-
lium

XXII.

13. q. 2. Qui
diuina. vide
que anno-
tauimus in
Conclio
Valentino
cap. 4. de
mortuorum
exequiis.

Religiosorum omnium corpora, qui diuina vo-
catione ab hac vita recedunt, cum psalmis tantum-
modo, psallentium vocibus debere ad sepulcra * de-
ferri. Nam funebre carmen quod vulgo defunctis
cantari solet, vel peccatoribus se proximos aut familias
cædere, omnino prohibemus. Sufficiat autem quod
in spe resurrectionis, Christianorum corporibus fa-
mulatus diuinorum impenditur canticorum. Pro-

* defere
sufficiat.

ANNO CHRISTI 589. habet enim nos Apostolus lugere defunctos, dicens:

De dormientibus autem nolo vos contristari, sicut & ceteri, qui spem non habent. Et Dominus non fleuit Lazarum mortuum, sed ad huius vitæ ærumnas prostrauit resuscitandum. Si enim potest hoc episcopus * Christianorum omnium prohibere, agere non moretur. A religiosis tamen omnino aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

XXIII.

Exterminanda omnino est irreligiosa consuetudo, quam vulgus per sanctorum solennitates agere consuevit; ut populi, qui debent officia diuina attendere, * saltationibus & turpibus inuigilent canticos; non solum sibi nocentes, sed & religiosorum officiis perstrepentes. Hoc etenim, ut ab omni Hispania depellatur, sacerdotum & iudicium a Concilio sancto curæ committatur.

*De consecr.
dist. 3. Irre-
ligiosa con-
suetudo est.*

E D I C T V M R E G I S

D E C O N F I R M A T I O N E C O N C I L II.

Gloriosissimus & piissimus dominus noster Reccaredus Rex.

V NIVERSORVM sub regni nostri potestate consistentium amatores nos suos diuina faciens veritas, nostris principaliter sensibus inspiravit, ut causa instaurandæ fidei ac disciplinæ ecclesiasticæ, episcopos omnes Hispaniæ nostro præsentandos culmini iuberemus. Præcedenti autem diligent & cauta deliberatione, siue quæ ad fidem conueniunt, seu quæ ad morum correctionem respiciunt. Cum enim sensus maturitate & intelligentiæ grauitate constant esse digesta, nostra proinde auctoritas id omnibus hominibus ad regnum nostrum pertinentibus iubet,

vt si qua definita sunt in hoc sancto Concilio, habito in vrbe Toletana, anno regni nostri feliciter quarto, nulli contemnere liceat, nullus præterire præsumat: capitula enim, quæ nostris sensibus placita & disciplinæ congrua, a præsenti conscripta sunt Synodo, in omni auctoritate, siue clericorum, siue laicorum, siue quarumcumque omnium obseruentur & maneant.

I. De obseruatione priorum Canonum.

II. De symbolo proferendo a populis in ecclesia, &c. vt supra pag. 117.

Has omnes constitutiones ecclesiasticas, quas summatim, breuiterque perstrinximus (sicut plenius in Canone continentur) manere perenni stabilitate sancimus. Si quis vero clericus, aut laicus harum sanctionum* obediens esse noluerit; si episcopus, presbyter, diaconus, aut clericus fuerit, ab omni Concilio excommunicationi subiaceat: si vero laicus fuerit, & honestioris loci persona est, mediata tem facultatum suarum amittat, fisci iuribus profuturam: si vero inferioris loci persona est, amissione rerum suarum mulctatus in exilio deputetur.

*obedient
obserua
tor esse
noluerit,
superba
fronte
maiorum
statutis
repu
gnanti:
episco
pus,

S V B S C R I P T I O N E S.

Flauius Reccaredus rex hanc deliberationem, quam cum sancta definiuimus Synodo, confirmans subscrivi.

^{**} Massona in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Emeritensis metropolitanus episcopus prouincia Lusitaniæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscrivi.

^{**} Maule

[†] Euphemius in Christi nomine ecclesiæ catholicaæ Tolitanæ metropolitanus episcopus prouincia [†] Carpetaniæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscrivi.

^γ Leander in Christi nomine ecclesiæ Spalensis metropolitanus prouincia Bæticæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscrivi.

^{*} Migetius in Christi nomine Narbonensis metropolitanus episcopus Galliæ prouincia, in his constitutionibus, quibus in vrbe Tolitanæ interfui, annuens subscrivi.

^{*} Mige

Pantardus in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Bracarensis metropolitanus episcopus Galliciæ prouincia, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens, tam pro me quam pro fratre meo ^{*Nigisio} episcopo de ciuitate Luci, subscrivi.

^{*} Nigis

Vgnus in Christi nomine Barcinonensis episcopus his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscrivi.

^{*} Nigis

Maurila in Christi nomine Valentiniæ ecclesiæ episcopus, in his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscrivi.

Andonius

[†] Pro Cartaginensis, vt collegit rex Gundemarus in epistola milia episcopis prouincia Catthaginensis. vide locum: est enim Carpetania pars prouincia Cartaginensis non ipsa prouincia. Nitigesius, qui in II. Bracarensi subscrivit, vt metropolitanus Luci.

^{*} Nigis

- ANNO CHRISTI
189.
* Addo-
nus
* Sedu-
etus

* Carca-
sonensis
* Gabi-
nius Oſſo-
nenſis

* Agaren-
sis

* Benena-
tus
* Ioannes
Agragen-
sis

* Lačko-
renſis

* Auzen-
sis

* Ira-
dicensis
* Vbiligi-
feus

* Aufensis

* Ilipen-
sis

* Gigr-
dius
- * Andonius in Christi nomine ecclesiæ Oretanæ episcopus his constitutionibus quibus interfui, annuens subscripti.
 - * Sedatus in Christi nomine Beterrensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Palmatius in Christi nomine ecclesiæ Pacencis episcopus subscripti.
 - Ioannes in Christi nomine Mentesanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Mutto Setabitanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Petrus Oſonobensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Stephanus * Tyrassonenſis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - * Gabinus Oscensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Neufila Tudensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Paulus Olyſipponenſis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Sophronius * Egarensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Ioannes Dumienſis monasterii episcopus subscripti.
 - * Benenatus Egabrienſis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - * Ioannes Elnensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Polybius Ilerdensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Proculus Segobriensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Ermarius * Laniobrenſis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Simplicius Cæſaraugustanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Constantius Portugalensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Simplicius Vrgelitanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Asterius * Aucensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Agapius Cordubensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Stephanus Eliberitanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Petrus * Arcauicensis Celtiberia ecclesiæ episcopus subscripti.
 - * Viligisclus ecclesiæ Valentinæ episcopus subscripti.
 - Ioannes Velenſis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Sumila Vesensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Philippus Lamcensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Aquilinus * Ausonenſis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Dominicus Iriensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Sergius Carcassonenſis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Basilius * Ilipensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Leuterius Salmanticensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Eulalius Italicensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Iulianus Dertosanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Froisclus item ibi, episcopus subscripti.
 - Theudorus Bastitanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Petrus Illiberitanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Becilla Lucensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Petrus Segobiensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Gardingus Tudensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - * Higridius Agathensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 - Argiouitus Portucalensis ecclesiæ episcopus subscripti.

Concil. Tom. 13.

Agapius, ut
dicitur in
II. Concilio
Hispal. c. 7.
fuit ignorans
vir ecclesiæ
disciplinae, & sta-
tim a facu-
lari militia
in facerdo-
tale mini-
sterium de-
legatus.

Froisclus
item ibi,
habent co-
dices manu-
scripti, in-
telligit Der-
zofane, sic-
ut Iulia-
nus, quam-
uis in Con-
cilio Bra-
car. infra
subscribit
Froisclus
Mentesanæ.

130 PELAGIVS CONCILIVM MAURICIVS IMPERATOR.
P.II. RECCARE DVX REX HISP.

Liliolus * Accitanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 Celsinus Valentianæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 * Theudericus Castulonensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 Belatus Tuccitanæ ecclesiæ episcopus subscripti.
 Protagenes * Sagontinae ecclesiæ episcopus subscripti.
 * Muminus Calahorritanae ecclesiæ episcopus subscripti.
 Alicius Gerundensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 Posidonius * Eminiensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 Thalassius Astoricensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 Agrippinus ciuitatis Lutubensis prouinciae Galliæ episcopus subscripti.
 Liliolus Pamphilonensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 Iaquintus Gauriensis ecclesiæ episcopus subscripti.
 Galanus archipresbyter Empuritanæ ecclesiæ agens vicem domini mei Fructuosi episcopi, subscripti.
 Seruandus diaconus ecclesiæ Astigitanæ agens vicem domini mei Pegasi episcopi, subscripti.
 Hildemirus archipresbyter Auriensis ecclesiæ agens vicem domini mei Lupati episcopi, subscripti.
 Genesius archidiaconus ecclesiæ * Magalonensis agens vicem domini mei Boetii episcopi, subscripti.
 Valerianus archidiaconus ecclesiæ * Nemasensis agens vicem domini mei Pelagii episcopi, subscripti.

ANNO
CHRISTI
589.
* Acciangu
* Theud
orus
* Segun
tinensis
* Mumini
* Emino
sis

Genesius
hic postea
eiudem ec-
clesiæ epi-
scopus
creatur, vt
patet ex
Concilio
Toletano
sub Recca-
riediano
12. concilio.

HOMILIA
SANCTI LEANDRI EPISCOPI
IN LAVDEM ECCLESIAE,

*Ob conuerzionem gentis, post Concilium & confirmationem
Canonum edita.*

FESTIVITATEM hanc omnium esse solenniorem festi-
 uitatum, nouitas ipsa significat. Quoniam sicut noua
 est conuersio tantarum plebium causa, & nobilia sunt
 solito ecclesiæ gaudia: nam multas solennitates per an-
 ni discursum celebrat ecclesia, in quibus tametsi habet
 gaudia consueta, noua vero sicut in hac non habet. Ali-
 ter enim gaudet de rebus semper possessis, aliter de lu-
 cris magnis his nuper inuentis. Pro qua re & nos maio-
 ribus gaudiis eleuamur, quia repente nouos ecclesiam
 parturisse populos intuemur: & quorum asperitatem
 quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus cre-
 dulitate. Ergo materia gaudii nostri tribulationis præ-
 teritæ occasio fuit. Gemebamus dum grauaremur, dum

* Mol-
bonensis
* Maes-
fis

PELAGIVS TOLETANVM III. MAVRICIVS IMPERATOR. 131
P. II.

ANNO CHRISTI 1589. exprobraremur; sed gemitus illi id egerunt, ut hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conuersionem corona. Hoc enim gratulatue profert in psalmis ecclesia dicens: *In tribulatione dilatasti me: & Sara* Psal. 4. Gen. 20.
dum sepe a regibus concupiscitur, nec maculam pudicitiae sentit, & Abraham causa pulcritudinis suæ diuitem facit: ab ipsis enim regibus Abraham ditatur, a quibus Sara concupiscitur. Condigne ergo ecclesia catholica gentes, quas simul senserit fidei suæ decore, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra transducit, & per ea regna suum virum diuitem reddit, per quæ se inquietari perfenserit: sic enim dum ex initio lacessitur, vel inuidentium dentibus mordetur, dum premitur, eruditur; & dum infestatur, dilatatur. Quoniam patientia sua æmulatoris suos aut superat aut lucratur. Dicit enim ad eam diuinus sermo: *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu autem supergressa es vniuersas.* Si non mirum quod hæreses filiæ dicuntur, sed attendendum quod loco spinarum ponuntur: filiæ sunt, eo quod ex semine Christiano generantur; spinæ sunt, eo quod foris a Dei paradiso, hoc est, extra catholicam ecclesiam nutriuntur: & hoc non ^{*conie-}lectura sensus nostri, sed ^{naturæ} scripturæ diuinæ auctoritate probatur, dicente Salomonem: *Sicut lily inter spinas, sic amica mea inter filias.* Ergo ne ^{Cant. 11.} magnum vobis videretur quod hæreses dixerit filias, continuo eas ^{*nomi-}numerat esse spinas; hæreses, inquam, aut in aliquem angulum mundi, aut in vnam gentem inueniuntur versari. Ecclesia vero catholica, sicut per totum mundum tenditur, ita & omnium gentium societate constituitur. Recte ergo hæreses in cauernis, quibus latent, congregant ex parte diuitias: ecclesia autem catholica in speculo totius mundi locupletata supergreditur vniuersis. Exulta ergo, & lætare ecclesia Dei, gaude, & consurge vnum corpus Christi, induere fortitudine, & iubila exultatione: quoniam tui mœrores in gaudium sunt mutati, tristitia habitum in amictum lætitiae versum est. Ecce repente oblita sterilitatis & paupertatis tuæ, uno partu populos innumeros genuisti Christo tuo. Nam dispendiis tuis proficis, tuoque damno subcrescis: tantus denique est sponsus tuus, cuius imperio regeris, ut dum te patiatur deprædari ad modicum, rursum præ-

Concil. Tom. 13.

R ij

dam tuam ad te reducat, & hostes tuos tibi conquerat. Sic autem agricola, sic p̄scator, dum lucra attendit futura, quæ seminat, & quæ amodo incesserit, non imputat donna. Tu proinde iam ne fleas, ne lugeas, temporaliter quodam recessisse a te, quos cernis cum magnis lucris rediisse ad te. Exulta ergo fidei confidentia, & tui capitatis merito, fide esto robusta; dum quæ recolis olim repromissa, nunc cernis fuisse completa. Ait enim in euangelio ipsa veritas:

Ioan. 11. Oportebat Christum mori pro gente, & non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Tu profecto in psalmis proclamas, odientibus pacem dicens: *Magnificate Dominum mecum, & exalteamus nomen eius in unum.* & rursum:

Psalm. 101. In conueniendo populos in unum, & regna ut seruant Domino.

Quam dulcis sit caritas, quam delectabilis unitas, non nesciens per prophetica vaticinia, per euangelica oracula, per apostolica documenta, non nisi connexionem gentium prædictas, non nisi unitatem populorum suspiras, non nisi pacis, & caritatis bona disseminas. Lætare ergo in Domino, eo quod non sis fraudata desiderio tuo: nam quos tanto tempore, gemitu teste, & oratione continua conceperisti, nunc post glaciem, post hiemem, post duritiam frigoris, post austoritatem niuis; velut iocunditatem agrorum, frugem, & lætos * verni flores, vel arridentes vinearum stipitibus palmites, repente in gaudio peperisti. Ergo fratres tota caritate animi exultemus in Domino, & iubilemus Deo salutari nostro. Hoc de cetero per ea, quæ iam sublata sunt, ea, quæ adhuc expectantur implenda, vera esse credamus. Quæ enim præfata sunt, Domino dicente:

Ioan. 10. Alias oves habeo, quæ nō sunt ex hoc ouili, & illas oportet * me adducere, ut sit unus grex, & unus pastor; ecce contuemur fuisse completa. Pro qua re non dubitemus totum mundū posse in Christo credere, atque ad unam ecclesiam conuenire. Quoniam rursus ipso testificante didicimus in euangelio:

Matth. 24. Et prædicabitur (inquit) hoc euangelium regni in uniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus; & tunc (inquit) veniet consummatio. Si ergo remansit pars aliqua mundi, vel gens barbara, quam fides non irradiauerit Christi, profecto credituram, atque in unam ecclesiam esse venturam nullo modo dubitemus, si ea, quæ Dominus dixit, vera esse putamus. Ergo fratres deposita est loco malignitatis bonitas, & errori

* feru
veris, aut
temporis
vera

ANNO CHRISTI
589. occurrit veritas: vt quia superbia linguarum diuersitate
ab vnione gentes separauerat, eas rursus gremio germani-
tatis colligeret caritas: & quemadmodum vnum possessor
est totius mundi Dominus; *ita vt possessionis eius esset
vnum cor, & animus vnum: *Pete a me (ait) & dabo tibi gen-*
tes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: pro-
pterea & ex vno homine propagatum est omne hominum
genus, vt qui ex vno illo procederent, vnum saperent,
vnitatem quærerent, & diligerent. Ordo ergo naturalis
exposcit, vt qui ex vno homine trahunt originem, mu-
tuam teneant caritatem; nec dissentiant a fidei veritate,
qui non disiunguntur naturali propagine. Hæreses vero,
& diuisiones e fonte manant vitiorum; vnde quisquis ad
lenitatem venit, ex vitio ad naturam reddit: quia sicut na-
turæ est fieri ex pluribus *vnitate, sic est vitii, fraterni-
tatis declinare dulcedinem. Erigamur ergo tota mente in
gaudio; vt quia gentes studio decertandi perierant, sibi-
met in amicitiam Christus vnam ecclesiam procuraret, in
qua eas rursus reduceret concordia caritatis. De hac pro-
fecto ecclesia vaticinatur propheta, dicens: *Domus mea* *Isa. 2.*
domus orationis vocabitur omnibus gentibus: & iterum: Erit (in-
quit) in nouissimis diebus præparatus mons domus Domini in ver-
tice montium, & eleuabitur super colles, & fluent ad eum omnes
gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite ascendamus ad
montem Domini, & ad domum Dei Iacob. Mons enim Christus
est, & domus Dei Iacob, vna ecclesia est eius, ad quam, &
gentium concursum, & populorum pronuntiat confluere
conuentum: de qua rursum in alio loco dicit propheta:
Surge illuminare Ierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Do- *Isa. 60.*
mini super te orta est: & ambulabunt (ait) gentes in lumine tuo, &
reges in splendore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos, & vide: om-
nnes isti congregati sunt, & venerunt tibi: & ædificabunt (inquit)
filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi. Qui,
vt notesceret quæ ventura essent genti, vel populo, quæ
ab vnius ecclesiæ communione recidissent, fecutus est:
gens enim, & regnum, quod non seruierit tibi, peribit. Alio deni-
que loco similiter ait: *Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis; &* *Isa. 55.*
gentes, quæ non cognouerunt te, ad te current. Vnus enim est
Christus Dominus, cuius est vna per totum mundum ec-
clesia, sancta possessio: ille igitur caput, & ista corpus, de

R iii

Gen. 2.

Ephes. 5.

Cant. 6.

Cant. 7.

Isa. 49.

Luc. 2.

quibus in principio Genesis dicitur: *Erunt duo in carne una*: quod Apostolus in Christo intelligit & in ecclesia. Dum ergo ex omnibus gentibus vnam vult Christus habere ecclesiam, quicumque extraneus est ab ea, licet Christi nomine nuncupetur, Christi tamen corporis compage non continetur. Hæresis enim, quæ respuit catholicæ ecclesiæ unitatem, eo quod adulterino amore diligat Christum, non vxoris, sed concubinæ obtinet locum. Quoniam reuera duos dicit scriptura esse in carne una; videlicet Christum, & ecclesiam: quo locum meretrix nullum inuenit tertium. *Vna est enim* (ait Christus) *amica mea, una est sponsa mea, una est genitricis suæ filia.* De quo item eadem ecclesia pronuntiat, dicens: *Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi.* Quærant nunc hæreses, a quo constuprentur, vel cuius sint prostibulum factæ: quoniam ab immaculato toro recesserunt Christi; a quo quanto preciosam esse nouimus copulam caritatis, tanto Deum hac celebritate laudemus; quod gentes, pro quibus sanguis fusus est Vnigeniti sui, non passus est extra vnum ouile diaboli dentibus deuorari. Lugeat igitur veternos prædo suam prædam amisisse, quia impletum videmus, quod propheta vaticinante audiuiimus. *Equidem* (inquit) *hæc captiuitas a forti tollitur, & quod ablatum fuerat a robusto, saluatur:* * collectus * saluator: bitus: parietem enim discordiæ, quem fabricauerat diabolus, pax Christi destruxit; & domus, quæ diuisione in mutuam certabat cædem, vno iam Christo lapide angulari coniungitur. Dicamus ergo omnes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Nullum enim præmium caritati compensatur. Inde omni gaudio præponitur, quia & caritas facta est, quæ omnium virtutum obtinet principatum. Supereft autem, vt vnanimiter vnum omnes regnum effecti, tam pro stabilitate regni terreni, quam felicitate regni cælestis, Deum precibus audeamus; vt regnum, & gens, quæ Christum glorificauit in terris, glorificetur ab illo non solum in terris, sed etiam in cælis. Amen.

N O T A E.

* *Concilium.*] Habitum est hoc Concilium æra 627. vt habent codices manuscripti sub Reccaredo rege, Gelasio II. papa, & Euphemio primæ sedis Toletanae episcopo. De Reccaredo rege piissimo Isi-

ANNO CHRISTI 589. dorus in chronicō Gothorum æra 635. & Rodericus Tolitanus lib. 2. hist. Hispan. cap. 15. & Gregor. mag. lib. 1. epistolarum, epist. 41. ad Leandrum, in qua de hac Gothorum conuersione agitur. Exterminata est hæresis Ariana in eo, qua gens Gothicæ per 213. annos infecta fuerat. *Hæc Garsias.* Quid de tempore huius Concilii & de initio Reccaredi regis senserit Baronius anno Domini 591. dicam in notis Concilii Narbonensis.

^b *Item in honorem.*] De quatuor Conciliis Gelasius papa in Decreto de scripturis apocryphis, & Gregor. magn. epistol. libro 1. epistola 24. & libro 2. epistola 49. & Isidorus libro 6. etymol. cap. 16. & Nicephor. libro 15. capite 13.

^c *Credimus in unum Deum.*] Hæc est formula fidei in sancto Concilio Nicæno edita, in qua formanda Osius Cordubensis episcopus, totum laboriosæ inquisitionis pondus sustinuit: eam tradit Athanasius in epistola ad Iouinianum imperatorem de fide, his verbis: *Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & inuisibilium creatorem; & in Dominum Iesum Christum, Filium Dei, natum ex Patre, & unigenitum, hoc est, ex substantia Patris; Deum ex Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero; genitum, non factum, & consubstantiale Patri, per quem omnia facta sunt, tam in celis quam in terra: qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus est, passus est, & resurrexit tercia die: & ascendit in celos, venturus inde ad iudicandos viuos & mortuos, & in Spiritum sanctum.*

Hæc est regula Nicænae fidei. Quod vero sequitur: *Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, &c. anathematismi sunt, decreti aduersus impiam Ariū sententiam, ut raditus ecclesiæ gladio hæresis iugulata, tota rueret. Neque mirum, Athanasium in aliquibus verbis a nostra versione discrepare: nam symbolum Nicænum, Latinum est factum diuersis interpretibus: & ita apud Athanasium, & Basilium, epistola 78. & Synodus Calchedonensem idem est sensus, sed sermo discrepans. Cum vero dicit: & in Spiritum sanctum, subintelligitur vox prima, Credimus, ut adnotauit Epiphanius hæresi 74. prope finem, & Athanasius eadem epistola. Neque amplius de Spiritus sancti natura & functione patres dixerunt, quia tunc temporis de ea re nulla controuersia mota est ut Basilius animaduertit epistola 78. & Hieron. epistola 65.*

^d *Fides sancta.*] Hoc est symbolum Concilii Constantinopolitani a centum & quinquaginta patribus celebrati aduersus Eunomium, Photinum, & Macedonium, in quo aliqua explicata sunt, & posita in symbolo, quæ in Nicæno non erant; ut est illud quod ad personam Spiritus sancti spectat: *Credimus in Spiritum sanctum, Dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit, &c.* Neque existimo, ut alii, postea hæc verba, *Ex Patre Filioque*, addita in Synodo Romana, sed in ipsa prima symboli formatione fuisse posita, ut constat ex D. Hieron. in symbolo, & ex lib. 9. tripart. hist. cap. 16. & ex Concilio Florentino.

^c Incipite.] Sic Augustinus in enarratione in psalmum 146. legit: Græce est Καρέταν: quæ vox vtrumque significat: Præcinite, & incipite. Vulgata editio habet: *Præcinite Domino.*

^d Gloria & honor.] In confessione episcoporum, Concilium Tolentum quartum cap. 15. & 23. sic habet: *Statuimus, ut in fine psalrorum non gloria Patri, sed gloria & honor Patri dicatur.* De qua re scribit D. Hieronymus ad Damasum, si eius est epistola, vel potius adulterina. Niceph. Callist. lib. 3. cap. 8. Cassianus de institutis cœnob. libro 2. cap. 9. Hymnum glorificationis, hoc est, *Gloria Patri & Filio, & Spiritui sancto, ab apostolorum instituto fluxisse*, auctor est D. Basilius lib. de Spiritu sancto, cap. 7. 27. & 29. & eo tempore, quo ab apostolis promulgatum est euangelium, ab eisdem accini cœptum, cum iusu Domini sacrum baptisma in nomine Patris, & Fili, & Spiritus sancti, sit fidelibus collatum. In Concilio Nicæno adicatum aduersus Arianos: *Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.* Id constat ex Concilio Valesi, Can. 3. his verbis: *Et quia non solum in sede apostolica, sed etiam per totum orientem, & totam Africam, vel Italiā, propter hæreticorum astutiam, qui Dei Filium non semper cum Patre fuisse, sed a tempore cœpisse blasphemant, in omnibus clausulis, post Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, Sicut erat in principio, & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen, dicatur: & iam nos in uniuersis ecclesiis nostris hoc ita dicendum esse decernimus.*

^e Cautissimum.] Excusi, sanctissimum, & salutare, diuinum, verum bene Gothicī, ut constat ex Euagrio lib. 2. histor. eccles.

^b Communem quamdam columnam.] Unus excusus paginam; alii scopum, vel columnam: quæ lectio aliis antiquis translationibus confirmatur, atque ipsis Græci textus verbis: Κοιλω Ήνα σηλιω υπερστατη.

ⁱ Perfectum eundem.] Excusus, pariter perfectum eundem in deitate Deum, & hominem verum, &c. Recte vero Gothicī nostri libri: Græce enim apud Euagrium est: Τέλεσον τὸν διότινον. Καὶ πέλει τὸν αὐτὸν τὸν τελεόποτον διότινον, &c.

^k Et patrum nobis.] Excusus minus; & nobis tradidit symbolum. Græce est: Υἱὸν τὸν μαρτύριον ἡμῖν παραδίδοντα σύμβολον.

^l Illam dicimus ecclesiam.] Habet duas singulares notiones ecclesia catholica, apostolica, Romana, quibus dignoscitur, & secernitur a conuenticulis clandestinis hæreticorum: prima est continua successio pontificum Romanorum a Petro usque ad Clementem; qui pīc & sancte hodie magna cum sui nominis laude regit Petri nauiculam. Nam verbum illud Christi inane esse non potest: *Ego rogaui pro te, Petre, ut non deficiat fides tua:* non enim deficiet in personis, in quibus regimen ecclesiæ est; neque in doctrina vera, & indubitabilis fidei. Id Augustinus perpendens dicebat cap. 4. contra epistolam Manichæi: *Multa sunt alia que in eius gremio me iustissime tenent; tenet consensio populorum atque gentium; tenet auctoritas miraculis inchoata,* spe

ANNO
CHRISTI 589. spe nutrita, caritate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa sede Petri apostoli, cui pascendas oves post resurrectionem Dominus commendauit, usque ad presentem episcopatum, successio sacerdotum; tenet postremo ipsum catholici nomen, quod non sine clausa inter tam multas heres sic ista ecclesia sola obtinuit. Secunda notio, est fides eadem in Conciliis oecumenicis & vniuersalibus continenter stabilita & propagata: & hoc est esse catholicam ecclesiam, ut Vincentius Lirinensis doctissime adnotauit: quia in nomine, Catholica, complectuntur vniuersitas, antiquitas, & consensio. Idem Lactantius lib. 4. cap. 30. & Augustinus supra. Et recte hic dicitur: Illam dicimus ecclesiam, quae Nicæni, Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Calchedonensis Concilii decreta tenet pariter & honorat. Nos similiter possumus dicere: Illam dicimus Ecclesiam, quae decreta sancti Concilii Tridentini vniuersalis, oecumenici tenet pariter & honorat.

^m *Symbolum.*] Isidorus libro 6. etymol. capite 18. *Symbolum*, inquit, per linguam Graciam, *signum*, vel cognitio interpretatur. *Difcessuri enim apostoli ad euangelizandum in gentibus hoc sibi prædicationis signum, vel indicium posuerunt. Continet enim confessionem trinitatis, & unitatem ecclesie, & omne Christiani nominis sacramentum.* Quod symbolum fidei & spei nostra non scribitur in chartis, & atramento, sed in tabulis cordis carnalibus. Adde hæc ex aliis. Symbolum annulus dictus, eo quod fit nota & signum, ex Plinio libro 33. capite primo. *Quod prisci ungulum* (loquitur de annulo) *vocabant, postea & Graci & nostri symbolum.* Dicitur etiam collatio a συμβόλω, id est, confero, hoc est, quod plures in vnum conferunt. Dionysius Areop. in ecclesiast. hierarch. Augustinus de tempore, sermone 2. dominicæ in ramis palmarum. Cassianus libro 6. de incarnatione capite 3. & sanctus Clemens epistola 1. ad Iacobum fratrem Domini, Rufinus in expositione symboli. Etiam ciuitatum paœta, & conuenta, symbola dicta, eo quod in pactis & conuentis tesseris quibusdam vtebantur, quæ loco tabularum, & syngrapharum erant, & illis ius dicebatur: Hispani vocant *señal*, quod idem est quod symbolum, ne in contractu partes retrocedant. Recte igitur apostoli & Christiani homines signum, quod Paulus signaculum dixit, & quod inter eos collatum & statutum erat, ad Christi Domini nostri fidem in vniuerso orbe prædicandum symbolum appellarunt. Symbolum vero Nicænum publice occentu sacerdotum in sacris solennibus recitatum fuit, ut tradit Theodorus Lect. collectaneorum biblioth. Timotheus, inquit, (erat enim Constantinopolitanus episcopus) ab amicis rogatus symbolū fidei trecentorum decem & octo patrum per singulas synaxes dici curauit, ad reprehensionem Macedonii, quasi ille symbolū hoc non receperit. Cum autem semel tantum in anno, in parasceue scilicet dominicæ passionis, tempore quo episcopus catechizabat, recitatum esset, &c. Hæc Theodorus. Rupertus Tungren. de Can. obseruantia propositione ultima est auctor a Marco pontifice symbolum alta voce dici iussum post

Concil. Tom. 13.

S

138 PELAGIVS MAURICIVS IMPERATOR.
P. II. RECCARE DVX REX HISPV.

ANNO
CHRISTI
591.

euangelium, a Damaso papa solennibus diebus symbolum Constan-

tinopolitanum ad Mislam eius institutione decantatum.

Cap. 4.

"*Monachorum.*] Nomen monachi recens, professio antiqua, & ab initio nascentis ecclesiae instituta & sancte culta: adde quod Philo scribit de Ioseis, & Dionysius Arcop. & Aug. in Ioan. tract. 97. Monasteria, & xenodochia postea sunt appellata nouis nominibus, res autem ipsæ ante sua nomina erant.

Cap. 5.

"*Comperium est a sancto Conclilio.*] Ex hoc Canone euidenter colligitur, quod his temporibus neque in Sicilia, neque etiam in Hispania subdiaconis continentia adhuc imperata fuerit: cum hoc loco sacerdotes tantum atque diaconi absque vxoribus caste viuere admoneantur. Refert S. Greg. epist. 42. lib. 1. quam scripsit ad Petrum subdiaconum Siciliæ, quod anno 591. indit. 9. in Sicilia constitutum fuerit, vt subdiaconicum uxoribus ante subdiaconatum sibi coniunctis permanerent, moreque Romanæ ecclesiae continentiam seruarent, et si usus coniugii eis antea concessus fuerit. Quod sancto Gregorio durum & incompetens videretur, cuius sententia constitutum fuit, ne quis deinceps subdiaconus ordinaretur, nisi qui se caste vietum promiserit. Vide prædictam epistolam Gregorii ad Petrum subdiaconum.

Cap. 8.

"*Vt clericorum ex familia fisci.*] Familiam fisci appellat conuentum eorum qui res ecclesiae curabant, & fiscum ecclesiae regebant. Greg. lib. 1. regilt. epist. 42. vocat ex familia ecclesiastica sacerdotes, vel familiam fisci vocat seruos fisco addictos. Fiscus unde originem trahat sunt qui dubitent: de eo sic Isidorus lib. 20. orig. cap. 9. ait: *Fiscus saccus est publicus, unde & fiscella & fiscina dicuntur: hunc habent exactores, & in eo mittunt debitum publicum, quod redditur regibus.* Erat enim, vt ex multis legibus constat, fiscus, vt inquit Isidorus, vas quoddam rusticum, capax, contextum, sparteum, quo recipiebantur pecuniae, & deferebantur. Varro 4. de lingua Latina ait, fiscinam dici a ferendo, cui affinis est fiscus: & ideo accipitur continens pro contento, scilicet fiscus pro pecunia quæ fiscis continetur. *Quidam existimarunt ararium dici pecuniam publicam, fiscum vero principis peculiarem.* Plin. in panegyr. Traian. sic ait: *At fortasse non eadem seueritate fiscum, qua ararium cohibus; imo tanto maiore, quanto tibi plus licere de tuo, quam de publico credis.*

Alii aliunde trahunt originem fisci, a nomine Graeco Φίον, vel φύων, quod idem est ex Hesychio, quod vterus, vel intestinum crassum; cuius natura est in perfectis animalibus, vt latitudine sua contineat cibum immissum: & ideo continuo non egemus alimenti subministracione: cuius similitudinem retinet fiscus in republica, vt instar vteri pecunias recipiat, & paulatim eroget, ad eius conservationem, & amplificationem.

"*A principe donatos.*] Donati sunt serui, & ecclesiis commendati, & dati, vt illis inseruant: inde nomen donatorum adhuc in cœnobitis monachorum durat.

"*Ex seruis fiscalibus.*] Fiscales res dicuntur, quæ fisci patrimonio

ANNO CHRISTI 189. sunt quasi propriæ, & priuatæ principis, vt diximus supra leg. 2. §. Cap. 15.
Hoc interdictum. ne quid in loco publico. Vnde dicitur seruus fiscalis,
qui erat ex fisco regis: id constat ex confirmatione Concilii.

¹ *Fornicationis audi.*] Idem in Concilio Ilerdensi cap. 2. Primus Cap. 17.
huius nefandi parricidii auctor fuit Plato, vt Theodoretus affirmat
oratione 9. de legibus.

² *Subscriptiones.*] Subscribunt in hoc Concilio nationali episcopi
septuaginta octo, nimirū Massona ecclesiæ Emeritensis, qui successit
Liberio in Eliberitano, Euphemius Toletanæ, qui Montano II. To-
letano, Leander Hispalensis, qui Sabino in Eliberitano, Migerius
Narbonensis, Pantardus Bracarenſ. qui Martino Bracar. II. Vgnus
Barcinonensis, qui Paterno in Ilerdensi, Maurila Valentiniæ, Ando-
nius Oretanæ, Sedatus Beterrensis in prouincia Narboneñi, Palma-
tius Pacensis, Ioannes Mentelanæ, qui Pardo, in Concilio Eliberita-
no, Mutto Setabitanæ, Petrus Ossonobensis (in aliquibus manuscri-
ptis dicitur Exonobensis, & Exonoba, quæ ad prouinciam Lusita-
niam pertinet) qui successit Vincentio in Eliberitano, Stephanus Ty-
rassonensis, Gabinius Oscensis, Neufila Tudensis, qui Auilæ in Bra-
carensi II. Paulus Olyssipponensis, Sophronius Egarensis, qui Nebri-
dio in I. Tarraconensi, Ioannes Dumiensis, qui successit sancto Mar-
tino, Benenatus Egabrensis, Ioannes Elnensis, (Elna in prouincia
Narbonensi) Polybius Ilerdensis, qui Februario in Concilio Ilerdensi,
Proculus Segobiensis, Ermericus Lutobiensis, Simplicius Cæsarau-
gustanae, qui Ioanni in Can. Barcin. Constantius Portucalenſis, Sim-
plicius Vrgelitanæ, Asterius Aucensis, ab Auca, Agapius Corduben-
sis, qui Osio in Eliberitano, Stephanus Eliberitanæ, qui Flauio in Eli-
beritano, Petrus Arcauicensis Celtiberiæ, Viligisclus Valentiniæ,
Ioannes Valeriensis, Sunila Vesensis, & Visensis, qui Remisol in Bra-
carensi II. Philippus Lamcensis, qui successit Sardinario in II. Braca.
Aquilinus Ausonenſis, ab Ausona, qui Camidio in Tarragon. Domi-
nicus Iriensis, Sergius Carcassonensis, Basilius Elipensis, Leuterius
Salmanticensis, Eulalius Italicensis, Julianus Dertosanæ, qui Asce-
lio, Theudorus Bastitanæ, a Basti, Petrus Illiberitanæ, a Caucoli-
beri, Becilla Lucensis, qui Nitigisio in Bracarensi II. Petrus Segob-
iensis, Gardingus Tudensis, qui Auilæ in II. Bracarensi, Higridius
Agathensis, Argouitus Portugalensis, Liliolus Accitanæ, qui Feli-
ci in Eliberitano, Celsinus Valentiniæ, Theudericus Castulonensis,
qui Secundino in Eliberitano, Valerius Tuccitanæ, qui Camerino
in Eliberitano, Progenes Sagontinæ, Mumnius Calahorritanae,
Alicius Gerundensis, qui Staphilio in Can. Barcinonensi, Possi-
donius Eminiensis, Liliolus Pampilonensis, Iaquintus Cauriensis,
Thalassius Astoricensis, qui Polemio in II. Bracarensi, Agrippinus
Luthonensis, Fructuosus Empuritanæ per procuratorem, Pegasius
Astigitanae per procuratorem, Lupatus Auriensis per procuratorem,
Boetius Magalonensis per procuratorem, Genesius archidiaconus,
qui postea eiusdem ecclesiæ fuit episcopus creatus, vt patet ex
Concilio Toletano, anno Reccaredi 12. coacto, Pelagius Nema-

Concil. Tom. 13.

S ij

sensis per procuratorem. Est in prouincia Galliæ Narbonensis Ne-
maſo.

ANNO
CHRISTI
189.

Interfuerunt huic sancto Concilio quinque metropolitæ; nimirum Euphemius Toletanus, Leander Hispalensis, Migenitus Narbonensis, Pantardus Bracarenſis, Massona Emeritenſis. Metropolita Tarraconensis non adfuit. Vna cum Toletano fuerunt quindecim episcopi eiusdem prouinciæ, scilicet, Murila, Petrus, Liliolus Valentiniæ, Andonius Oretanae, Ioannes Mentesanæ, Muto Setabitanæ, Proculus Secobricensis, Petrus Arcauicensis, Ioannes Valerienſis, Petrus Secobiensis, Liliolus Accitanæ, Theudomirus Castulonenſis.

Cum metropolitano Hispalensi fuerunt Benenatus Egabrensis, Agapius Cordubensis, Stephanus Eliberitanus, Basilius Eliplensis, Eulalius Italicensis, Valerius Tuccitanæ, Iaquintus Cauriensis, Pegasius Astigitanæ, omnes cum Leandro sanctissimo viro, numero nouem.

Cum metropolitano Emeritenſi fuerunt Palmatius Pacensis, Petrus Oſſonobensis, Paulus Olyſipponensis, Leutherius Salmanticensis, numero quatuor.

Cum metropolitano Narbonensi fuerunt Sedatus Biterrensis, Ioannes Elnensis, Sergius Carcaſſonensis, Petrus Illiberitanus, (est Caucoliberis,) Igidius Agathensis, Agrippius, & Ermericus Lutubensis, Boetius Magalonensis, Pelagius Nemafensis, omnes nouem.

Cum metropolitano Bracarenſi fuerunt Neufila, & Gardingus Tudensis, Ioannes Dumensis, Constantius, & Argoutius Portu-lensis, Sunila Vesensis, Philippus Lamecensis, Dominicus Iriensis, Theodorus Baſtitanæ, Becila Lucensis, Talasius Astoricensis, Lupatus Aurienſis, omnes duodecim.

Ex prouincia Tarraconensi non interfuit metropolitanus, nec eius procurator, vnde suspicor abiisse evita. Sed adfuerunt S. Concilio sedecim episcopi eiusdem prouinciæ: Vgnus Barcinonensis, non S. Idalius, vt Beuther scripsit: Stephanus Tyrassonensis, Gratus Oscensis, Sophronius Egarensis, Polybius Ilerdensis, Simplicius Cæſaraugustanae, Simplicius Vrgelitana, Asterius Aucensis ex Au-ca, Aquilinus Ausonensis, Iulianus, & Froſclus Dertofanæ, Mumnius Calaguritanæ, Alicius Gerundensis, Liliolus Pampilonensis, Fructuosus Empuritanæ. Sanctus Fulgentius nondum erat episcopus Astigitanus, & ita non interfuit huic tertio Toletano, sed potius Pela-gius, seu Pegasius Astigitanus per procuratorem, vt ex subscriptionibus conſtat. Erat hoc tempore episcopus Malacitanus Ianuarius, qui coniuratione pefſimorum hominum ab episcopatu fuit deiectus, sed magnus Greg. misso in Hispaniam Ioanne defensore, eum restituit, & calumniæ, & impietatis auctores debita pœna multauit, vt conſtat ex epiftola D. Gregorii: quapropter non interfuit huic Concilio.

[Massona.] Massona episcopus Emeritenſis, vir sanctitate & do-trina eximius, acerrimus catholice fidei propugnator ac defensor, Arianæque perfidiæ hostis, pro fide catholica in exilium actus, ab episcopatu a Leouegildo impio rege relegatus, prouentibusque pri-

ANNO CHRISTI
389. uatus, in uiusto animo religionem a maioribus acceptam puram corde tenuit, oreque publice professus est. Roderic. arch. libro 2. cap. 43. & Paulus diaconus Emeritensis in eius vita. Primus subscribit, eo quod sit antiquior metropolitanus: sic enim in Concilio Bracar. I. cap. 6. definitum est: Item placuit, ut consueto metropolitani primatu, ceteri episcoporum, secundum suae ordinationis tempus, alias alio sedendi deferat locum.

* *Euphemius.*] Si seriem Toletanorum praesulum in capitulo Toletano sculptam sequamur, is Euphemius, seu Epiphimius, vigesimus quartus erit a beato Eugenio martyre, primo archiepiscopo Toletano, & vigesimus a Patruino, sub quo fuit primum Concilium celebratum, & a Montano quintus, sub quo fuit secundum. Rodericus libro 2. cap. 15. incaute sub Elladio tertiam Synodum fuisse actam affirmat.

* *Leander.*] In excusis male omittitur Leandri subscriptio, cum diuinus Isidorus sit auctor, cum huic tertio Concilio interfuisse, libro 2. chron. sic inquiens: *Interfuit tunc dignitate primas ille catholicus & orthodoxus Leander Hispanensis archiepiscopus, & Romana ecclesiae legatus, sanctitate & doctrina perspicuus,* & Roder. libro 2. cap. 15. Id etiam constat ex homilia ab eo habita in fine Concilii. Vitam eius scribit Isidorus libello de viris illustribus. Viros doctos non paru tortit, quod in his subscriptionibus eiusdem ecclesiae duo subscriptant episcopi, ut de Tudensi ecclesia Neufila episcopus num. 16. & Gardingus num. 49. de Lucensi ecclesia Nitigisius, pro quo subscriptit Pantardus metropolitanus Bracarensis, & Becila num. 47. Similiter de aliis ecclesiis. Dicendum, ut auctores sunt Isidorus, & Rodericus Toletanus, Leouegildum regem Arianum episcopos catholicos a sedibus deieisse, & Arianos substituisse: vnde factum est, ut unius ecclesiae duo subscriptant episcopi, unus catholicus, alter ex haeresi veniens. Præterea cum senectute consecutus esset episcopus, impotensque ad ecclesiae regimen & onus subleuandum, seruato honore episcopali, alias muneri præfiebatur, quod forte in Nitigisio Lucensi est factum, qui in Concilio Bracarensi II. subscribit ut metropolitanus, æra. 610. Hic vero de Nitigisio Lucensi, & Becila alia potest esse ratio; nam cum duo essent ciuitates Luco, altera Gallicæ, altera Asturum, Nitigisius erat episcopus Lucensis in Gallicæ: vnde pro eo subscribit in calce Concilii Pantardus Bracarensis, cui subiacebat: Becila vero erat episcopus Lucensis in Alturibus.

* *Homilia sancti Leandri.*] Huius homiliae meminit Roderic. Tolet. libro 21. histor. cap. 15. *Hac omnia ex Garsia Loaisa exceptis notis ad Canonem 5.*